

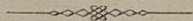
Muistoja Naantalista

eli

Vanhan Tädin Kertomus.

Kirjoittanut

C. H.

Muistoja Naantalista

eli

Vanhan Tädin Kertomus.

Kirjoittanut

T. H.

Helsingissä,

Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kirjapainossa,

1874.

Wissenschaften

Handbuch der

Mathematik

B. 3

© 1885

Ensimmäinen Luku.

Minä olin kuuden vuoden vanha tyttö, kun tulin isättömäksi, ja kuudesta sisaruksesta ainoa, joka ei hymmärtänyt, kuinka turvattomaksi jäimme. Useasti kyllä näin äitini ja sisareni itkufilmisissä tuumailewan keskenänsä, waan kun kysyin: „Mitäs itket, äiti kulta?“ silloin hän hymyili vastaan, enkä minä jäänyt miettimään, oliko tuo hymyileminen surunsekaisista, waan menin nukkuni kanssa juttelemaan ja olin taas tyytyväinen.

Isäni, joka oli vähäisen seurakunnan kappalainen, ei jättänyt mitään perintöä meille, mutta eipä hän jättänyt welkaakaan, ja koska armo=vuodet olivat menneet, ja meidän täytyi pappilasta muuttaa, oli äitini saanut toimeen meille uuden vähäisen kodon, joten saimme asua oman katon alla.

Waikka äitilleni ei jäänyt maallista tavarata, oli hän kuitenkin rikas, sillä hänellä oli wahwa luottamus Jumalaan, hyvä terveys ja tyytyväinen sydän. Sisareni opetti hän tekemään raskaimpiakin töitä, joten kaikki tulivat hyvin toimeen, sillä heidän apunsa usein tarwittiin warakkaimmissa taloissa, waan minua, joka olin nuorin ja kehnoin, säästettiin aina, ja totta olinkin kahdentoista vuoden vanhana niin heikko ja vähänen, että olisi saattanut luulla minua kahdeksan=vuotiseksi. Useasti äitini sanoi: „Mitenkä sinä, Elsaeni, maailmassa

toimeen tulet, kun olet noin heikko ja pieni", mutta kun enoni, joka usein meillä oleskeli, sen kuuli, sanoi hän: „Älä murehdi! Elsa ja minä olemme hyvät ystäväät; kun hän vähän vielä on kasvanut äitini silmään alla, pääsee hän minun kasvatukseni. Kyllä minä takaan, että Elsta saan hyvän vanhain päivieni hoitajan. Eikö niin Elsa?“

Minä hymäilin enoani oikein hyvästi ja lupasin aina olla hänelle kuuliainen ja avullinen, mutta äitini sanoi: „Älä vielä, veljeseni, puhu vanhoista päivästäsi, ei ole pitkiä aikoja kulunut siitä, kuin mieheksi tulit. Kyllä sinä vielä naimisiin joudut, joll'et yhtä saanut, niin on toinen ja kolmas jäljellä“.

„Ei sisareni! niin ei ole minun laitani“, vaikutti eno, „unelmani raukesivat kuin unelmat — mutta älkäämme ikänä niistä puhuko. Minun virkani sekä taloni antavat minulle työtä, ja Elsan saan kumppanukseni; silloin toivon, että aikani kyllä kuluu; vanhoista muistoista ei puhuta, sillä kipeältä tuntuu, kun haavaan koskee“.

Minä hymärsin nyt, että enollani oli joku salaisuus, josta ei hän sallinut puhuttavan, ja kun minä kerran lapsen tavallisella uteliaisuudella kysyin äitiltäni: „Mitä muistoja ne ovat, joista ei eno anna puhua?“ vastasi äiti: „Älä sinä niistä huoli, ole aina maan hyvä ja kuuliainen enollesi äläkä koskaan kysy noista vanhoista muistoista, sillä silloin hänelle murhetta tuottaisit“.

Tästäpä vastauksesta minä sain paljon tuumamista; joka ilta maata pantuani, kun enoani olin siunannut, tuunailin kauan aikaa, mitä kaikkea tuo

mahtoi olla, josta äiti ja eno tiesi, mutta jota ei minulle sopinut sanoa. Toivoin vain joutuvani niin vanhaksi, että saisin tietää tuon salaisuuden. Wuodet kuluivat, mutta samassa laimistui uteliaisuutenikin. Minä tulin enoni tykö, ja äitini oli kowin iloinen siitä, että oli saanut minun enoni turviin. Enoni olikin kowin hyvä minulle, ja aikani kului oikein hupaisesti hänen luonaan, waikka meillä hywin harwoin oli wieraita, ja vielä harwemmin olimme wieraisissa.

Enollani oli kaunis puu-tarha, jossa hän itse työtä teki ahkeraan, sillä hän piti paljon kaifista kaswista, ja siinä puu-tarhassa minäkin yhdesä hänen kanssaan aina olin työssä. Kesällä kävelimme joka päivä enoni mailla ja talwis-aikana olimme hewosella ajelemassa, sillä enoni tahtoi kaifin ta-woin woimiani wahwistaa; hän oli lääkäri, ja tiesi, mitä terweyttäni paraiten hyödytti.

Minä olin ollut neljä vuotta enoni luona ja olin kuusitoista-wuotias, kun hän eräänä päivänä tuli minun tyköni, sanoen: „Kuules Elsa! kylpeminen olisi sinulle hywin hyödyllistä, ja minä olen nyt päättänyt wiedä sinua Naantaliin kylpemään, koska minunkin täytyy mennä Turkuun. Kirjoita nyt sisarillesi, että tulewat tänne, niin saawat yhdesä sinun kanssasi valmistaa sinulle mitä kylpymatkaasi tarwitset.

Tämä olikin mielestäni warsin hupaista, koska usein olin toiwonut pääseväni Naantaliin, josta olin kuullut paljon puhuttawan. Sisareni tulivat minua auttamaan, joten piankin valmistuin lähtemään ja parin wiikon kuluttua olimme matkalla.

Päivän kuljettuamme omalla hevosella, jouduimme jo matkamme päähän, mutta minäpä hämmästyin nähdesäni tuota „Armonlaaksoa“, tuota kuuluisaa Naantalin kaupunkia, sillä filmissäni näytti tämä enemmän jonkun isomman kirkon-tylän, kuin kaupungin näköiseltä.

Me ajoimme nyt leski-rouwa P:n taloon. Tämä rouwa oli enoni tuttu, ja eno oli jo ennen pyhittänyt saada jättää minua hänen turwiinsa. Rouwa P. otti meitä ystävällisesti vastaan, ja minä sain vähäisen siistin kamarin asumakseni.

Enoni ei joutunut kauan viipyä Naantalissa, vaan kun minä olin saanut kaikki kاپineeni paikoihensa, tuli hän minua hywästi jättämään sanoen:

„Nyt, Elsa, jätät ensi-kerran omaisistasi; sinä tulet nyt enemmän olemaan omasa wallasfasi kuin ennen, mutta pysy toki samankaltaisena kuin tähänkin asti. Täällä on monen-laisia ihmisiä, paljon näet täällä turhuuttakin, mutta waro, ett'ei sinun tee mieli kaikkea, mitä silmäsi näkee“, ja hywästi huoaten sanoi hän vielä: „turhuus on wienyt monen nuoren onnettomuuteen“.

Näin puhuttuaan läksi enoni pois, ja minä jäin vähäiseen kamariini. Ikävä oli minun nyt yksin jäätyäni, ja ilma huoneessani tuntui raskaalta ja tufehuttavalta, jonka wuoksi minä aukaisin alkunan ja annoin ilta-tuulen wirtistyttää itseäni. Tuotion aikaa istuttuani alkunan ääressä, näin kaksi hewosta pyrkivän eteenpäin, wetäen raskaita wauvoja perässään; ne läheniwät ja samassa poikkesiwat pihaan. „Nuot matkustawaiset warmaankin

omat kaukaa", ajattelin minä, sillä kapu-säkki oli kowin tomuinen ja samati waunutkin. Minä tuumailin juuri, fetä nämä wieraat mahtoimat olla, kun rouwa B. tuli käskemään minua iltaselle ja ilmoitti saaneensa enemmän wieraita, nimittäin paronitar S:n, hänen tätinsä ja hänen welijensä pojat. Olin kowin wäsynyt, jonka wuoksi ei minun tehnyt mieli iltaselle mennä; minä sentähden wain fiitin emäntääni käskystä, sanoen, ett'ei minua haultannut ruoka. Emäntäni mentyä panin maata ja olin pian unen helmoissa.

Aamulla herättyäni pastoi aurinko jo korkealla taiwahalla, ja minä luulin kellon olewan paljonkin, mutta se oli wasta kuusi. Pikaisesti pu'in päälleni ja menin ulos kävelemään, sillä aamu oli lämmin ja kaunis. Minä kuljin katua pitkin, mutta samassa näin wulun, joka woi korkealle mäelle, ja nyt päätin mennä sinne, koska arwasin siellä olewan lauean näkö-alan.

Wähän matkaa olin kiwennyt ylös-päin, kun näin muutamia lapsia, jotka riipiwät katajia. Näiltä lapsilta kysyin: „Mitä tämän wuoren nimi on, ja mihintä tämä tie menee?“

„Wuoren nimi on Kupari-kallio“, wastasi lapset, ja tämä tie wie salmen rantaan, joka on täältä vähän matkan päässä; lautalla pääsee salmen yli Wuonnonmaan saarelle“.

Tämän kuultuani kiipesin taas aina ylös wuoren kuffulalle, josta olisin hywin kaunis näkö-ala, sillä täältä näkyi meri saarinensa, wuoria, kuffuloita ja alhaalla laakiossa Naantalin pieni kaupunki. Hetkisen tässä oltuani päätin mennä aina

salmelle asti. Polku wei vähäisen männistön läpi. Vintuset lauleliwat männistösfä, ja minä heitä kuunnellesfani kuljin niin ajatulsfifani, ett'en huomannutkaan olewani matfani pääsfä, ennenkuin näin kaffi naista edesfäni; ne istuiwat jyrkän äyrään jyrjällä olewalla kalliollla. Nähtävästi oliwat nämmätkin tulleet tänne ihailemaan luonnon kauneutta, sillä ne istuiwat siinä warsin waiti katsellen mertä, joka olifin hywin ihana, sillä se oli warsin tyhne. Raufana näkhi weneitä purjehtiwan; niisfä oli meren-saarelaisfia, jotka palasifwat Turusta kauppa telemästä, ja juuri edesfämme oli salmi, joka eroitti ihanan Luonnonmaan saaren mannermaasta.

Toinen näistä luonnon ihailioista oli wanha harmaa-päinen nainen, waan toinen oli wielä nuori. Hänen muodostaan saatti arwata, että hän jo aikaa oli jättännyt elämänsä kewäimen, sillä hän nähtti olewan kolmenkymmenen vuoden paikoilla, mutta hän oli wielä wiehättävän kaunis; ihonsa oli wal-koinen kuin lemmentukka, eikä yhtään punaa rusottanut hänen poskillaan, hänen hiuksensa oliwat mustat ja kiiltävät kuin metsä-lampi, ja hänen suuret mustat silmänsä katseliwat ikään kuin uneksien aawaan luontoon. Hänen forea wartalonsa oli puettu mustiin waatteisfin, jonka wuoksi hänen wal-koinen ihonsa wielä paremmin filmiin pisti. Minä istahdin kiwelle kappaleen matkaa heistä, mutta kaunis näkö-ala ei enään ykfsistään wetännyt huomiotani puoleensa, sillä aina enentywällä uteliaisuudella katselin naista ja hänen wanhaa kumppaniansa, waan hetken päästä nousi wanhus istualta, sanoen nuoremmalle:

„Silja, tule nyt jo pois, meitä ehkä odotetaan eineelle“.

He menivät nyt molemmat ja jouduttuansa sille kohdalle, jossa istuin, hoksasivat vasta minun, mutta sanaakaan sanomatta menivät he eteenpäin, waan minä jäin vielä hetken ajaksi katselemaan heidän jälkiänsä; sitte menin myös minä pois, koska ajattelin, että emäntäni jo warmaanfin kaipasi minua.

Kotia tultuani tapasin heti emäntäni, joka käski minua eineelle. Minä menin ja sisälle tultuani hämmästyin warsin, kun näin samat naiset, jotka tapasin salmen äyräällä. Rouwa B. esitteli meitä toisillemme, sanoen: „Neiti Lehtonen, paronitar S. ja neiti Tuomi“. Mutta wanha neiti tuli heti minun luokseni, ystävällisesti lausuen:

„Minä olen aina tottunut tädin nimeen, ja koska me nyt täällä syömme yhdessä joka-päiväistä leipäämme, niin soisin, että neiti Lehtonenkin minua tädiksi mainitsisi“. Minä olin warsin kiitollinen, ja pian wanha täti ja minä tulimme hywiksi tutuiksi, mutta paronitar ei monta sanaa kanssani waihettanut, waan hänen welijensä poika, pikkum Tommi, jutteli sen siaan warsin halusta kanssani. Minä olin nyt joka päivä tädin ja paronittaren seurassa, ja aina enemmän mielihytti minua paronittaren lempeä, suloinen olento. Enimmiten jutteli hän pikkum Tommin kanssa, ja heidän puheistaan kuulin, että hän aina koetti lapsen sydämeen isänmaallisia tunteita istuttaa. Harwoin hänen huulillansa hymyilyä näin, mutta kerran toki hänen mustat silmänsä loistivat ilosta, kun hän

tädillensä sanoi: „Katsokaa, kuinka Tommi nytkin on minun poika-wainajani näköinen“.

Baronitar oli leski, ja hänellä oli ollut pieni poika, joka hänen suureksi murheeksensa kuoli parin vuoden vanhana; tätä lastansa muisti hän kampaufella vieläkin.

Toinen Luku.

Maantalin kylpy-laitos on soma rakennus, ja sen sisulle on tehty kaunis sali, jonka seinät ovat melkein wallan alkunoina. Salin edustalla on ihan meren rannassa katettu käytävä, jossa kylpiät tavallisesti oleskelewat nauttien wirwoittawaa meri-ilmaa. Täällä istuin minäkin eräänä päivänä loukossani katsellen ihmisjoukkoa, joka käytävällä enenhyi enentymistään. Täällä tapasivat monet nuoruuden ystäwät toisiansa wanhoina harmaa-päisinä; monessa oli luonto, niinkuin muotokin, muuttunut vuosien kulussa.

Minä näin pöyhkeän rouwan kulkewan edestakaisin käytävällä, ja eräs toinen istui katsellen häntä. Tämä toinen sanoi wieresfä olewalle kumppanillensa: „Tuo pöyhkeä rouwa L. oli nuoruuteni aikoina minun ystäwänäni, waan nyt, waikka hän tietää, kuka olen, ei hän ole minua tuntewinaan, koska en ole yhtä rikas kuin hän“.

Tämä oli minusta warsin kummaa, ja mieleni käwi oikein katkeraksi, mutta sitte näin taas erään wapasufuisen korkea-arwoisen wirtkamiehen tulewan rantaan päin; hän oli warsin harmaa-päinen, mutta hänen korkea wartalonsa oli vielä forea ja muo-

tonsa kaikkiaan jalo. Tultuansa käytävälle katseli hän wähän ympärillensä ja läheni sitte wanhanpuolista pappis-miestä sanoen:

„No totta! joll'ei silmäni petä, olet weli A., wanha koulu-kumppanini. No nyt „hyökäämme käsi kätehen, formet formien lomahan“ — ja wanhuksiset juttelivat nyt entisistä ajoista, katsellen toisiansa silmillä, joissa vielä nuoruuden ystämyyden tuli paloi. Tästä näöstä tulin taas paremmalle mielelle.

Wähän aikaa vielä loukosfani istuttuani näin paronitar S:n, wanhan tädin ja Tommin tulewan käytävälle. Kaikkein silmät seurasiwat paronitarta, mutta ikään kuin ei hän olisi sitä huomannutkaan, kulki hän käytävällä. Monen kuulin myös kuiskailewan, että paronitar oli ylpeä, mutta minä tiesin heidän wäärin luulewan.

Paronitar istui Tommin wiereen lawitsalle, mutta nähtyhänsä minun, tuli hän heti ystävällisesti terwehtien luokseni. Wähän ajan päästä meni hän kylpemään, ja nytpä tuli monta niistä, jotka eiwät ennen minua huomanneetkaan, kylselemään, milloin paronitar oli tuttavakseni tullut. Hywin hawaitsin arwoni siitä enentyneen, että paronitar oli kansfani puhunut, mutta pian jättiwät he minun tofi, sillä nyt tuli rantaan weneitä, joissa kylpiät pääsiwät purjehtimaan.

Seura oli päättänyt mennä Luonnonmaan saarelle, jossa heidän oli aikomus pitää kahwipidot. Sinne nyt meni koko kylpy-seura, ja soittajia oli myös muassa. Minä en saattanut seurata muita tuolle huwi-matkalle, sillä minä en woinut hywin.

Tuuli toi soiton säveleet korviini, ja minä surulla ajattelin sitä iloa, josta minun täytyi olla pois.

Ikävissäni menin saliin ja ai'oin ruweta pianoa soittamaan, mutta samassa kuulin jalan astunnan, ja täti tuli luokseni. Hän sanoi minulle:

„Kuulin soiton tuolta mereltä, ja onpa kumma, miten soitto minusa aina waikuttaa omituisia tunteita; sitä kuunnellessani taistelee ilo ja ikäwyhyys sydämessäni“.

„Minun on myöskin kowin ikäwä“, wastasin minä, „sillä halusta olisin muiden joukossa saarelle lähtenyt, mutta pääni on kipeä, ja pelkäsin, että kufatiesi siellä olisi vielä kipeämmäksi tullut“.

„Minun nuori ystäväni! kentiesi on tuo sinulle jossikin hyväksi, että pois jäit, koska nyt juuri kipeäksi tulit“, sanoi täti ja lisäsi vielä: „Sisareni tytär menee erään sairaan luo, mutta jos sinua huwittaa wanhan seura, kutsuisin sinua kanssani salmen rannalle. Minä otan kahwi-pannun mukaani, kufatiesi kahwi ja ulko-ilma piankin saattaa pääsi terveeksi“.

Minä kiitin ja seurasin vanhusta. Baronitar tuli myös hylpemästä, ja me läksimme yhdessä. Siellä tapasimme pojan, joka myi pipar-kakkuja. Baronitar taputti lasta sanoen: „Kuinka äitisi woi?“

„Hän on paljon parempi ollut nyt sitte, kuin te, rouwa hyvä, lääkityksiä toitte“, wastasi lapsi, „mutta hän ei vielä jaksa leipoa“.

Kotia tultuamme läksi paronitar sairaan luo, waan täti ja minä latoilimme kahwi-pannun, kuppit ja leiwät koppaseen, ja minä juoksin vielä ostamaan pipar-kakkuja, koska päätin puolestani ot-

taa niitä mukaani, mutta tultuani leipojan luo, oikein hämmästyin nähdesäni, miten paronitar täällä laittoi piparkakku-taifinaa, enkä saattanut olla huudahtamatta: „Paronitar!“ Paronitar vähän hymyili sanoen:

„Niin, täytyyhän meidän auttaa toisiamme. Tämä heikko waimo warmaankin tulisi huonommaksi, jos hän, joka nyt on juuri vähän paremmaksi päässyt, taas rupeisi itseänsä rasittamaan“.

Minä katselin ihastuksella paronitarta ja ajattelin: „Kuinka vähän ihmiset ulko-muodosta toki tuntewat toisiansa! häntä sanovat ylpeäksi, waan kenesä on vähemmän ylpeyttä kuin hänessä!“

Kakut ostettuani läksin kotia, josta minä tädin ja pikku Tommin kanssa menin salmen rannalle. Tultuamme sinne, laittoi emäntäni walkean kahwi-pannun alle, ja minä jäin katselemaan mertä sekä kuuntelemaan metsän hiljaista humua, mutta tästä ei mieleni iloiseksi tullut; minä olin yhä wain alafuloinen. Siinä katsellessani näin weneen merellä, se purjehti aiwan lähellä rantaa ja minä tunsin, että ne, jotka weneessä istuivat, olivat ylhäisimpiä kylpy-wieraita ja niitä, jotka tawallisesti pitivät itsiänsä muitten seurasta erillään, ikään kuin olisivat olleet eri kansalaisia. Näitten puhe ja nauru kuului kuffulalle, jossa me istuimme, ja minä kun olin ikäwissäni, oikein kadehtien kuuntelin heidän nauruansa ja sanoin niin, kuin en ennen enkä sen jälkeen olisi sanonut: „Woi kuinka onnelliset nuot rikkaat ja ylhäiset owat!“

Täti katsoi minuun, lausuen: „Elsa! luuletko sinäkin niin? Ei, ei, lapseni, sinä olet wäärässä,

mutta ylhäiset osaavat paremmin elää näytteliän elämää, kuin me tavalliset ihmiset; heillä on särky formsessa ja toki hymy huulilla, heillä saattaa olla karwas sydän ja toki makea kieli, siinä on koko eroitus. Minä olen wanha ja olen paljon nähnyt; minä tahdon kokemuksestani sinulle vähäisen kertomuksen kertoa".

"Di! sepä on hupaista", sanoin minä enkä nyt enää ikävästä mitään tietänyt, waan istuin tätiä kuuntelemaan. Tuli leimusi kalliolla, kahwi-pannu porisi, ja täti alkoi kertomuksensa.

Kolmas Luku.

Wanhan tädin kertomus.

Pari-kymmentä vuotta taka-perin asui Naantalin kaupungissa erään talon yli-kerrassa herrasmiehen leski sisarensa ja kahden lapsensa kanssa. Leski oli kowin köyhä, hän leipoi noita kiitettyjä Naantalin pipar-kakkuja, mutta eipä ne käyneet kaupaksi paitsi kesällä.

Silloin, kuin kylpiöitä ja weden juojia oli kaupungissa, täytyi lesken ko'ota talwi-waransakin, mutta niukalla tahtoi tawarat talwella olla, waikka kylpiät kesällä tavallisesti aina ostiwat lesken pipar-kakkuja enemmän kuin muiden leipojain. Lesken lapset oliwat aina kakkuja myymässä, ja sen wain näki nämät ihanat lapset, ei saattanut olla heiltä ostamatta. He oliwat kuin kaksi kaswawaa lehteä yhdellä oksalla, niin ihanat ja yhden näköiset. Kukaan en tahdo heitä werrata, sillä heidän ihonsa

oli kalpea, köyhyytä ei kylwännyt ruusuja heidän poskillensä; mutta sen kerran katsoi näitten lasten silmiin, hän tahtoi vielä toisenkin kerran niitä nähdä.

Minä muistan erään lesän, jona kaupunkiin koostui tavallista enemmän wieraita. Niitä tuli silloin Wiipurista, Helsingistä ja aina Pohjan periltä. Helsingistä oli paljon ylhäisiäkkin, ja nyt oli saaliin aika Naantalilaisilla, kaikki toivoivat he hywää lesän tuloa.

Röyhä leski yli-kerrassa leipoi pipar-kakkujansa ja lapset pufivat yllensä puhtaat waatteet, sillä heidän oli meneminen pipar-kakkuja myymään. Niilo, vanhempi lapsi, oli silloin neljäntoista=vuotinen, mutta Hilja ainoastaan kymmen=vuotias.

Niilo kävi Turun koulua, josta hänellä aina oli hyvät todistukset. Hän olikin kaitin tavoin ahkera, sillä kun hänellä lukemisestaan oli wain wäheänkin loma-aikaa, kävi hän erään porwarin talossa pesä=puita hakkaamassa. Tämä porwari lahjoitti hänelle myöskin aina wälimmiten kynttilöitä, joten Niilo sai kynttiläinkin walossa lukea. Näin taifi hän muitten avulla pyrkiä eteenpäin, mutta ruoka tahtoi toki olla niukalla, waikka äitikin koetti antaa, mitä työllään irti sai. Kotona ollessaan kävi Niilo pipar-kakkuja myymässä, waikka kyllä moni hänen i'äsfään olewa poika olisi tätä työtä häpeänä pitänyt; mutta Niilon äiti oli aina sanonut: „Kaikki työt tuottaa arwoa tekiällessä; kunkin pitää tehdä työtä sen mukaan, kuin hän jaksaa ja ymmärtää, silloin Sumala kyllä siunauksensa antaa“, ja äitinsä sanoihin luotti Niilo, sillä hän rakasti kowin äitiään.

Tyhtywäisenä meni hän nytkin Hiljan kanssa myymään pipar=kakkuja. He menivät Wiluluotoon asti, joka on kaupungista vähän paremmin kuin wenäjän wirstan päässä. Siellä on kaunis huone=rakennus, jossa on sali, kamari ja kyökki; kamarissa on lähde ja sen ympärillä soma aitaus. Tästä lähteestä silloin juotiin terweyden wettä. Wahti=palvelia ammensi wettä klaseihin, ja ottaaksensa näitä vastaan kurkoittivat ylpeät röökkinät hienoja formen=päitään. Nämät weden=juojat aamuisin enimmiten ostelivat pipar=kakkuja, ja senpä wuoksi Niilo ja Hilja sinnekin riensivät.

Lämmin oli kesäinen aamu, kaste=helmet kimaltelivat puisa ja ruohossa. Kissan=käpälät nurmikolla kukoistivat, ja Hilja olisi halusta wiipynyt kukkia poimimassa, mutta Niilo joudutti häntä pois. Pian he joutuivatkin Wiluluotoon. Täällä oli kaunis koto, johon käntäviä ja lehti=majoja oli tehty weden=juojien huwiksi.

Paljo oli nyt herroja, rouwia ja neitosia kulselemissä käntäwillä. He näkiwät Niilon sekä Hiljan tulewan ja huusivat näitä lähemmäksi. Lapset läheniwät, ja pian wähenyi katut koppasista. Niilolla ei enään ollut mitään kopassa, mutta Hiljalla oli vielä wähäisen. Hän istui nyt käntäwällä olewalle lawitsalle odottamaan, että hänenkin koppansa tyhjäksi tulisi. Kissan=käpälät oli hänellä vielä kädessä ja hän sitoili niistä kiehkuraa, mutta tätä tehdesjään katseli hän aina wälimmiten neitosten somaa waatetusta, ajatellen: „Mistä nuot tehdyt mahtanewatkaan olla, kun ne noin loistawia

omat". Hänen näin ajatellessaan tuli eräs somasti waatetettu neito hänen luoksensa, kysyen:

„Sanoppa, kaunis lapseni, mitä tuosta kiehkurasta tahdot“.

Silja ei wastannut mitään; hän ei kuullut mitä kysyttiin, sillä hän katseli wain neitosen waatetusta, joka hohti niin siuiselta, kuin kesäinen taiwas. Hän kurkoitti kättänsä, hypistääksensä edes wähän tuota kaunistametta. Neito huomasi lapsen ihastuksen ja hymyili alhaisesti, waan kysyi sitte toisen kerran: „Sano nyt, minun kaunis tyttöseni, myytkö tuon kiehkuran minulle?“

Silja antoi kiehkuran, ja neiti pudotti muutamman pennin lapsen käteen, waan kiehkuran laski hän päähänsä ja meni sitte hyppien pois kumppaniensa luoksi, joille hän sanoi:

„Tulkaatte katsomaan tuota kaunistaa tyttöä, joka pipar-kalkuja myy; minä ostin häneltä tämän kulkukiehkuran, saadakseni häntä katsella wähän aikaa“.

„Mennään“, huusivat kaimin, ja nyt näki Silja, miten monta neitoa tuli hänen luoksensa. Kaimit tahtoivat he ostaa hänen kalkujansa, ja sillä aikaa, kuin Silja koppansa tyhjensi, tarkastelivat häntä nämät ylhäiset neitokset ja kuisvailivat toisillensa:

„Ah! tuopa wasta on ihana lapsi“.

Silja ei kuullut, mitä neidot ajattelemattomuudessaan kuisvailivat, ja sepä oli onni, sillä pian on turhuuden siemen kylwetty wiattomaankin sydämeen.

Lapsen olivat nyt saaneet koppansa tyhjiksi ja läksivät kotia, waan toisena päivänä menivät he taas ja palasivat jälleen, tuoden tyhjäät kopat ta-

kaisin. Näin oli jo enempi puoli kesää kulunut, kun eräänä päivänä Niilo ja Hilja menivät tänne salmen rannalle poimimaan kuffia männistöstä. Herras-wäki osti halusta metsän kuffia: sirkun-kelot olivat heille hyvän hajunsa vuoksi erittäinkin mieluisia, ja näitä lapset nyt poimivat männistöstä. Hiljalla oli jo koko joukko sirkun-kelloja, ja hän meni istumaan tänne kalliolle, suoraksensa kuffia wähillä kimpuille; sen tehtyänsä satoi hän vielä itsellensä kiehkuran, laski sen päähänsä, niinkuin hän oli nähnyt wieraan neitosen tekewän kisan-käpälä-kiehkuralla, ja otti sitten kuffakimppunsa polwillensa. Meren aallot loiskivat hiljaa wuoren kylkiä vastaan, ja Hiljan suuret mustat filmät katselivat niitä, mutta toiveensa ja ajatuksensa lensiwät kauas tulewaisuuteen, waan samassa tuli hänen weljensä huutaen:

„Hilja! mitäs siellä teet? istut köhötät, kuin wanha kanto metsässä“.

„Niin, minä ajattelin wain sitä, että noilla rikkailta mahtaa olla hywin hupainen oltawa; ne ostawat pipar-kakkuja niin paljon, kuin wain tahtowat, kun me saamme äidiltämme ainoastaan yhden kumpikin, ja senkin niistä, jotka owat enimmäen rutistuneet taikka palaneet; ja noilla ylhäisillä on niin kauniita waatteitakin, että, että — woi kuinka hupaista mahtaneekaan olla semmoisisa waatteissa!“

„En uskolkaan yhtään, että rikkailta on hupaisempi olo kuin meillä. Kun minä talwella puun hakkuusta olen makson saanut ja sillä itselleni ruokaa ostanut, silloin maistuu ruokani niin hyvältä, ett'eivät pipar-kakut suinkaan paremmalta maistuisi,

ja sitten saatan taas iloisena lukea, ja kun äitiämme saatamme auttaa, eikö meidän aina ole silloin ollut hupainen oltava — niin hupainen, ett'ei rikkailta ole niin paljo iloa, sillä jos jotain apua tarwitsewat, ottawat he wain pal'ka-ihmisiä töitänsä tekemään, ja kun työt owat walmistuneet, antawat he makson, eikä se heille iloa tuota; minä en ymmärrä, että niillä saattaa mitään suurta iloa olla".

„Mutta niillä on niin kauniit waatteet, juuri kuin kuffasilla“.

„Niin, tytöt toiwowat aina kaikkea, mitä silmiin pistää“, mutisi Niilo, „mutta äiti sanoo, että se on onnellisin, joka tyytyy siihen, mitä hänellä on; waan tule nyt kotia, että saamme sitte mennä kuffasta myymään“.

Silja meni welsensä kanssa, mutta kun kotia tulivat, janoi leski, että tarwitsi Niiloa halkasemaan wähän puita uuniin, jonka wuoksi Siljan oli yksin lähteminen.

Silja meni yksin, ja tultuansa Wiluluotoon kulki hän, kuffa-kimput kädesssänsä, edestakaisin käntäwiä pitkin; ei ketään nyt nähnyt lehdkoissa, sillä wieraat oliwat kaikki koristamassa tanssi-salia kuffakiehkuroilla, koska illalla oli tanssi tulewa. Silja olisi halusta sisälle mennyt, mutta ei uskaltanut, waan istui simehesen puun juurelle. Siinä lapsi katseli miten sääski-parwi tanssi, ja perhosia, jotka lentelivät kufasta kuffaan; mehiläiset surisiwat, ja pikku Siljan filmät waiwuiwat kiini. Näin unen helmoissa näki hänen kenraalinna Simsfi, joka

muutamain ystäväinsä seurassa tuli kävelemään kähtävää pitkin, ja kenraalinna huudahti:

„Ah katsokaa! tuohon on meidän pikkunen kukka-kauppias nukkunut nurmikolle. Tietämättä kauneudesta on hän itse kukkainsa joukossa ihanin. Tämä suloinen lapsi minua miellyttää, ja minä olen jo kauan tuumailut, että jos hänen äitinsä sallii, otan minä lapsen kasvatikseni”.

Kenraalinnan puhuesssa heräsi Hilja, ja lempeästi katsellen häntä sanoi kenraalinna: „Lapseni, anna nyt minulle nuot sirkun-kellot, niin saat taas wähäisen rahaa. Eikö sinun mielestäsi ole hywin hupaista saada rahaa?”

„On, sillä äitini saa sitte taas ostaa puita, maitoa ja kaikenlaista, mitä hän tarwitsee”.

„Mutta jos sinä itse saisit ne rahat, ja äitisi ei niitä tarwitsisi, mitä niillä sitte tekisit?”

„Antaisin net weljelleni, ett’ei hänen tarwitsisi näლისfään olla, kun hän koulua käy”.

Kenraalinnan filmissä wesi-helmet kimaltelivat, ja hän sanoi: „Dikein tekisit, lapseni, mutta etkö sinä kauniita waatteita tahtoisi?”

„Tahtoisin”, wastasi Hilja loistawin filmin. „Jos olisi äitilläni, weljelläni ja minulla semmoiset waatteet kuin rikkailta, sepä olisi hupaista!”

Kenraalinna hymyili lapselle, lausuen: „Mene nyt kotiasi ja ilmoita äitillesi, että kenraalinna Simssi tulee huomenna hänen tykönsä”.

Hilja niaasi ja meni aawistamatta, mitä asiaa kenraalinnulla hänen äitillensä olisi.

Ueljä's Luku.

Ulkerrassa asuva leski oli aikaisin aamulla kypsentänyt pipar-kakkunsa, huone oli siivottu, ja lapset olivat saaneet paremmat vaatteet yllensä, sillä kenraalinnaa odotettiin. Leski istui alkunan ääressä sukkaa kutoen ja tuumasi juuri, mitä asiaa kenraalinna saattaisi olla, kun samassa jo kuului silkkihameen suhina winnin portailta. Kenraalinna astui sisälle, ja leski pyysi häntä istumaan.

Istuttuansa lausui kenraalinna: „Minä olen kuulut teidän, rouwa hyvä, olewan niin köyhissä waroissa, että teidän on työläs kaswattaa lapsianne. Useat kerrat tänä kesänä olen heitä katsellut ja puhutellut, ja minä olen heihin hyvin mieltynyt; senpä wuoksi olen tuumannut, että halusta ottaisin teidän pikku Siljanne kaswatikseni, jos ei teillä eikä lapsella mitään tätä vastaan olisi. Suokaa anteeksi, että tätä teille ehdottelen; minä arwaan, että sen kummallisena pidätte”.

„Ansaitsematon hyvyys wento-wierailta on kyllä kummallista”, sanoi leski khyneel-silmin ja lisäsi vielä: „Waikka meidän Siljaa kyllä ikävä tulee, ymmärrän toki sen hänelle onneksi olewan, että hän kodosta pois pääsee, sillä mitäpä hänellä täällä on muuta kuin köyhyyttä. Silja! tuleppa lapseni tänne. Tahtoisitko seurata tätä hyvää wierasta ja mennä hänen kaswatiksensa?”

Silja ei mitään puhunut, waan rupesti itkemään, mutta Niilo huudahti: „Silja otettaisiin meiltä! ei äiti, ollaan waan kaikki yhdessä; minä hakkaan puita

ja luen öisin, silloin ei äitin tarwitse minusta paljonkaan murhetta pitää".

„Mutta äitilläsi olisi toki helpompi ostawa“, lausui kenraalinna, „jos hän ainoastaan sinusta tarwitسی huolta pitää, ja kufatiesi minäkin sitte saataisin äitiäsi joskus auttaa sinun kaswattamisessasi, ja kun sinä pääset ylioppilaaksi, tapaat sisareksi Helmingisä“.

Kenraalinnan puhuesssa oli Hiljan kyhneleet la'anneet wierimästä ja hän sanoi wafawasti:

„Minä tahdon mennä kenraalinnan kaswatiksi. Äitilläni ja welsjelläni on silloin paljon parempi ostawa; welsjeni ei enään tarwitسی nälkäisenä kouluun mennä, ja täti saa itse syödä parhaat palansa, jotka hän nyt aina on minulle säästännyt“.

Miilo ei ollut oikein tyytywäinen, mutta Hilja kun kerran hymärsi, että hänen pois lähtemissensä oli kaikille hyödyksi, pysyi wain järkähtämättä päätöfsessään.

Niin, päätös oli tehty, ja leski kiitti kenraalinnaa, joka oli niin hyvä, että kaswatiksensa otti hänen lapsensa, mutta kenraalinna wastasi:

„Minulla ei ole ketään omaista, joka minua helii, kun wanhaaksi tulen, ja toiwon, että Hilja minua rakkaudellansa silloin palkitsee, kuin minä hänen apuansa tarwitsen“. Sitte sanoi hän, että muutaman päivän päästä olisi hänen jo lähteminen, ja lupasi siksi toimittaa lapselle tarpeellisimmat waatteet. Näin asiansa toimeen saatuaansa jätti kenraalinna hyvästi ja läksi pois.

Suru ja ilo taisteli yli-kerran asuffaissa, sillä ikäwältä tuntui Hiljan poismuuttaminen, mutta

toivo oli tofi, että lapsi ylhäisessä kodissaan tulisi onnellisemmaksi kuin köyhän äitinsä luona ja tämä toivo tuotti lewon heidän sydämillensä.

Pian oli ne muutamat päivät päättyneet, jotka kenraalinna vielä vietti Naantalissa; hänen oli nyt lähteminen pois. Hilja sai kenraalinnalta uudet vaatteet ja oli iloissaan, kun sai näihin pukeutua; mutta kun hyvästi-jättäminen tuli, silloin hänen kyhneleensä wirtana vuosivat; tädistä eroaminen oli ikäwin. Hilja rakasti tättänsä, vielä enemmän kuin äitiänsä, sillä aina pienestä lapsesta asti oli hän ollut tättänsä hoitamana; mutta ensimmäinen vihellys kuului laiwasta, joka oli Turkuun menemä, ja kenraalinna joudutti Hiljaa tulemaan. He menivät nyt kaikin rantaan. Kiiruusti kannettiin kappineet laiwaan, ja viimein meni sinne myös kenraalinna, taluttaen Hiljaa kädessä. Ken Hiljan näki silloin, jolloin laiwa hänen eroitti koti-rannasta, ei se ikänä hänen muotoansa unhotta. Siinä hän seisoi laiwan kannella, raitis tuuli heilutteli hänen mustia lähäröitään, waan se ei saanut ruusuja hänen kalpeille poskillensa; lapsen syvä-mieliset mustat silmät katseliwat hänen rakkaita omaisiansa, joidenka kanssa hän oli kärsinyt silloin, kun leiwän pala puuttui, ja iloinnut, kun saalis oli runsaampi.

Soittajat, jotka Naantalissa olivat olleet tanssissa soittamassa ja nyt palasivat Turkuun, alkoiwat marssia soittamaan. Laiwa vihelsi viimeisen kerran ja läksi sitte matkallensa.

Helsingin kaupungissa, lähellä Kaisaniemen puisto-
toa, oli komeassa rakennuksessa Hiljan nykyinen koti.
Täällä istui Hilja eräässä vähäisessä kamarissa,
jonka kiiltävissä huone-kaluisa hän näki kuvansa,
jos waikka minne päin katseli, mutta kaikki nämät
loistawat kapineet, jotka häntä ensi päivinä tässä
kodissa olivat ihastuttaneet — ne olivat nyt unoh-
duksissa, sillä hänen ajatuksensa lensivät kauas hä-
nen entiseen, köyhään kotiinsa. Hän kaipailli nyt
kaikkia omaisiansa ja awasi heitä muistellesansa
vähäisen piirongin laatikon sekä otti sieltä kaiken-
laisia makeisia, jotka olivat hänen säästämiänsä.
Nämä jakaili hän nyt kolmeen osaan; samassa ken-
raalinna tuli sisälle, ja Hilja sano:

„Täti, katsokaa! minä olen säästänyt kaikki ma-
kiaiseni, ja tahtoisin ne lähettää kotia Naantaliin;
pikkuisen olen niistä kaikista maistanut, mutta ei-
hän se mitään tee?“

Kenraalinna koetti pidättää hymyilyhänsä ja was-
tasi: „Ei suinkaan. Sinä olet kiltti lapsi, joka
muistat omaisiasi, mutta syö sentään toiste makiai-
sesi, sillä täältä on liika pitkä matka näitä lähet-
tää, mutta nyt menee pian tuli-laiwa Turkuun ja
minä lähetän äitillesi yhtä ja toista; silloin sopii
myös lähettää nämät sinun säästäämäsi, jotka war-
maankin heille paljon iloa tuottawat. Mutta mene
nyt, lapseni, maata, että huomenna jaksat kouluun
mennä oikein wirkkuna“.

Kenraalinna jätti hyvästi pikku kaswattinsa ja
meni pois. Pian oli lapsi unen helmoissa.

Kun toisen päivän aamu koitti, heräsi Hilja ja
nousi heti wuoteeltaan, sillä hän ajatteli kouluun

menemistänsä, ja tämäpä oli niin hupaista, ett'ei hän enään saattanut nukkua. Hän puki waatteet yllensä ja meni sitte kenraalinnalle hywää huomenta sanomaan. Sitaaasti kuluiwat tunnit, mutta ne kuluiwat toki, ja Hiljalle tuli kouluun menon aika.

Lepposesti paistoi syksyinen aurinko, kun Hilja ensi kerran läksi kouluun. Kenraalinnan kanssa oli hän jo ennen käynyt opettajattaren luona, ja tämän muoto oli niin hywä ja lempeä, että Hilja nyt häntä muistaessansa ilo-mielin riensi eteenpäin, mutta hänen astuessaan portaita ylös, sykki sydämensä toki tavallista pikaisemmin. Hän aukasi owen ja meni sisälle. Siellä oli jo paljo koululapsia, mutta opettajatar ei vielä ollut siellä. Hilja katseli ujusti ympärillensä, mutta samassa loisti hänen silmänsä ilosta, kun hän näitten wieraitten lasten joukossa näki erään tytön, joka kesällä Naantalissa oli hänen kanssaan leikitellyt. Tämä tyttö oli ylhäisestä kodista, ja hänen nimensä oli Anna K—. Hilja noikkasi iloissaan Annalle, waan Anna purskahdi nauruun ja kuis-kaili sitte kumppaniensa kanssa. Hilja katseli kummastellen Annaa; hän ei hymmärtänyt, miksi ei Anna heti tullut häntä tervehtimään, ja kysyi wiattomasti: „Eikö Anna minua tunne?“

„Tunnen“, wastasi Anna, ja hänen huulensa wetähtiwät pilkalliseen hymhyyn, „olethan sinä pipar-kakun-myyjä Naantalista. — Onko sinulla nyt kyllä paljo pipar-kakkuja“. Hän nauroi taas ja kuis-kaili kumppaneillensa, mutta Hilja katseli pitkään Annaa ja hymmärsi nyt, että Anna häntä pilkkasi ja halweksi.

Ihmisen elämässä on väliin tapauksia, jotka, vaikka ulko-muodoltaan ovat varsin vähäpätöisiä, toki vaikuttavat voimallisesti hänen luontoonsa, koko hänen elin-ajaksensa. Niitä tapauksia oli tämä nytkään mainittu.

Silja tunsi Annan puheesta pisteen, joka tunkefi syvään hänen wiattomaan sydämmeensä. Hänen suuret ihanat silmänsä, jotka nytkään loistivat lapsellisesta ilosta, olivat nyt khyneleillä täytetyt, mutta hän koki estää khyneleitänsä wierimästä. Eräs vähäinen wallo-tukkainen tyttö, Alma Tuomi nimeltä, katsoi nuhtelewin silmin Annaa ja meni sitte ystävällisesti tervehtimään Siljaa. Hän kysyi nyt, kusta Silja oli, ja Silja, joka Alman ystävällisestä kohtelemisesta tuli rohkeammaksi, kertoi, että hän Naantalista oli kotoisin, että hänellä siellä oli äiti, weli ja täti, ja että ne olivat kowin köyhät, jonka wuoksi kenraalinna Simsi nyt oli ottanut hänen kaswatiksensa. Alma kysyi vielä, mikä Siljan nimi oli, ja sanoi sen kuultuansa: „Minun nimeni on Alma“. Sitte jutteli hän myös, että äitinsä oli kauppa-miehenlesti, jolla oli iso talo, mutta että hän wuokrasi useammat huoneet ylioppilaisille. Näin oli nämät kaksi tyttöä nyt tutuksi tullut, ja siitä alkoi ystäwyys, joka ei ikänä sammunut. Silja katseli tuota sini-silmäistä Almaa ikään kuin jotakin korkeampaa olentoa, joka tuli häntä ystäwyhdellänsä lohduttamaan, juuri kun hän luuli, että kaikki hänen hylkäsiwät.

Alma meni nyt muitten kumppaniensa luo ja puhui, että Silja oli rikkaan kenraalinna Simsin

kasvatti-tytär; mutta opettajatar tuli sisälle, ja kaikki puheet jäivät toistaiseksi.

Opettajatar alkoi nyt wirren: „Sun haltuus rakas isäni” j. n. e., johon lapset yhdistyivät heikoilla äänillensä. Hiljan ääni kaikui kauniisti, ja tämä wirsi oli hänelle vanhastaan tuttu, sen oli hän monta kertaa kotona omaistensa kanssa lausunut. Kun wirsi oli loppunut, piti opettajatar rukouksen ja määräsi sitte kullekin lapselle läksyn; sitte saivat he kulin lähteä kotiansa.

Kun Hilja meni kotia päin, juoksi Alma hänen peränsään huutaen: „Hilja! Hilja! odotas, minä tulen kanssasi, minun kotoni on sielläpäin, kuin sinunkin koti”.

Hilja odotti siksi, että Alma hänen saavutti; sitte menivät tytöt yhdessä ja päättivät että he myös yhdessä kouluun palaisivat.

Kun Hilja kotia tuli, ei hän enään muistanut puhua, mitä koulussa oli tapahtunut, waan meni iloisena läksyhänsä kenraalinnalle näyttämään, mutta illalla kun hän istui yksin kamarissaan eikä enään lukea nähnyt, silloin muisti hän taas miten Anna oli tehnyt, ja hänen mielensä kävi surulliseksi. Kun laski hopeisen walonsa kamarin alkunalle, josta Hilja katseli Kaisaniemen puistoon, miten siellä puista lehdet putoilivat, ja miten tuuli niitä lennätteli sinne, tänne. Hilja parha! hän oli itse kuin lehti, jonka tuuli on temmannut outoihin oloihin. Hiljan tässä näin katsellessa, tuli kenraalinnassa sisälle. Hän huomasi heti, että lapsi oli surullinen, ja kysyi:

„Mitä Hiljaani waiwaa, onko sinun itäwä?”

Silja purskahti itkuun ja puhui sitte, miten Anna R— oli itseänsä käyttänyt häntä vastaan.

Kenraalinna tuli vakavaksi; hän näki miettivän jotakin ja lausui ikäänkuin itseksensä: „Taisipa tyhmästi tehdä kun hänen kouluun panin. —“ Sitte sanoi hän Siljalle: „Minä puhun opettajattarelle, ett’ei sinun enään tarwitse kouluun mennä, sillä minä otan sinulle jonkun kelvollisen opettajan tänne kotia“.

Nyt koetti kenraalinna lohdutella Siljaa, käskien hänen unhottaa koko asia, ja sanoen: „Vaikka Anna käytti itsensä tyhmästi, saithan sinä Alman sen siaan ystävääksesi. Alma pitää usein pääsemän sinun tykösi, ja minä luulen, että Annakin vielä joskus halustakin tahtoisi olla ystävänäsi, ja silloin hän warmaankin katuu, ett’ei hän sinua tänään niin kohdellut kuin Alma“.

Siljan suru haihtui vähitellen, eikä illalla, kun hän maata pani, yhtään ikävää muistoa enään estännyt häntä unen helmoihin vaipumasta.

Viides Luku.

Kirkkaasti paistoi aurinko Toukokuun ensi päivänä. Puut Kaisaniemen puistossa wiheriöitsiwät jo, ja linnut wiserteliwät, iloiten kesän tulosta. Ihmisiä kulki joukottain puiston käytäviä pitkin, waan eipä he tänään kuunnelleet leivosta, joka ilmassa liwerteli, eikä myöskään pajukertun sulosta wiserystä, ei, tänään oli ihmisjoukko kokoontunut kuuntelemaan Suomen yliopistolaiisten neli-äänistä lau-

lua. Kauniisti kaikui nuorukaisten äänet, ja ihastuksella kuunteli kansa, sillä Suomen ylioppilaat ovat kaikkein suosimat, ja heitä odottaa kansa toteuttamaan meidän tulwaisuutemme toiveita.

Puistossa kuljeskeli nuoria ja wanhoja, rikkaita ja köyhiä; joukko joukon perästä läheni laulajia ja meni heidän ohitsensa. Ja taas nähti käntäwällä wähäinen joukko, rouwa ja kaksi tyttöä. He lähenivät ja menivät istumaan eräisen lehti-majaan. Ylioppilaiset katselivat ihastuksella näitä ja alkoivat sitten laulun:

„Näki poika ruusuisen, ruusun kankahalla“ j. n. e.

Kuuntelijat lehti-majasja olivat kenraalinna Simsfi, hänen kaswatti-tyttärensä ja Alma Tuomi. Hilja oli nyt kuusi vuotta ollut Helsingissä. Sillä aikaa oli hän kerran käynyt äitinsä luona, sillä wuosi takaperin käwi kenraalinna Naantalisja kylpemässä ja Hilja hänen seurassansa. Sinä kesänä Hiljan äiti oli onnellinen, kun näki tyttärensä wiattomana ja kukoistawana sekä kuuli Niilon ensi kerran saarnaawan. Täti oli myöskin iloisjaan, nähdesjensä Hiljaa, sillä Hilja oli aina ollut hänen lempimänsä, ja kun kenraalinna sanoi tarwittewansa taloudellensa hoitajaa ja täksi pyysi tätiä, oli hän heti walmis tulemaan, eikä tähän ollut palkka paraana kehoituksena, waan se, että hän silloin saatti olla Hiljan lähellä.

Täti seurasi kenraalinnaa ja Hiljaa Helsinkiin; siellä hoiti hän kenraalinnaa taloutta ja sai oman huoneen, jossa hän saatti olla eroitettuna maailman tohusta.

Silja oli nyt kuudentoista=vuotinen neito, ja Toukokuun ensi päivä oli hänen syntymä=päivänsä. Onnellisena istui hän lehti=majasssa kenraalinnan ja Alman vieressä, kuunnellen laulajia, joitten joukossa hänen welsensäkin oli. Miilo oli pari vuotta ollut yliopistolaisena ja asui Alman kodissa.

Alman ja Siljan ystävyys oli vuodesta vuoteen kaswanut ja juurtunut, ja useasti heitä nähtiin yhdessä, waikka Alma käwi koulussa ja Siljalla oli koti=opettaja. Tässä istuivat he nytkin lehti=majasssa yhdessä, kuunnellen nuorukaisten laulua. Wähän ajan kuluttua lisääntyi heidän seuransa, sillä Miilo tuli toisen yliopistolaisen kanssa heidän luoksensa. Tämä toinen oli Siljan opettaja, Paawo nimeltä. Hänen muotonsa oli miellyttävä, waikka hän ei ollut kaunis, niinkuin Miilo, mutta wartalonsa oli forea, miehuullinen, ja hänen filmänsä olivat wafawat ja älykkäät. Seitsemäntoista=vuotisena oli hän tullut yliopistolaiseksi ja pääsi silloin Siljan opettajaksi; tämä olikin hänen onnensa, sillä hän oli köyhä poika, ja Siljan opettajana oli hänellä kenraalinnan tykönä koto, saattipa hän vielä itsekin opittawansa oppia, koska kenraalinna luku=kauden ajat asui Helsingissä.

Paawo oli nyt jo wapaa opettajan=wirastansa, sillä Silja ei enään opetusta tarwinnut, mutta kenraalinna oli pyytännyt häntä wiipymään siksi, kuin Siljan syntymä=päivä oli ohitse, ja tämän teki Paawo halusta; hän wiipyi, sillä Siljan lähellä oli hän onnellisin. Silja piti myös paljon Paawosta, ja iloista loistiwat hänen mustat filmänsä, kun hän

Paawon ja Niilon tullessa lehti-majaan meni Paawoa terwehtimään, sanoen:

„Warmaanfin Paawoa siitä saan kiittää, että ylioppilaita aamulla oli laulamassa minun syntymäpäiväni kunniaksi, eikö niin?”

„En saata yksistäni sitä ansiofseni ottaa”, vastasi Paawo, „waikka minä sitä ensiksi kumppaneilleni ehdottelin. Meitä oli vähäinen joukko soutelemassa eilen illalla, ja vähän aikaa merellä oltuamme menimme maalle eräälle saarelle. Ilta oli tyhen ja ihana. Me istuimme rannalla fiksi, että kello oli lähes yksitoista, waan sitte menimme saaresa olemaan torppaan; siellä söimme iltaista, ja kun kotia läksimme, oli kello jo kaksitoista. Minä muistutin kumppaniani, että oli syntymäpäiväsi, ja nyt päätimme kaksin mennä sinulle laulamaan, waan ensin läksimme Niilon tykö, ja saatuamme vielä muutamia hyviä ääniä lisäksi menimme kello kahden aikana laulamaan”.

„Toimita, Paawo, että he kaikki, jotka olivat laulamassa, saawat kutsumuksen meille Hiljan syntymäpäivän illaksi”, sanoi kenraalinna.

„Niwan kernaasti sen teen”, vastasi Paawo.

Kenraalinalla ei enään ollut aikaa wiipyä Kaisaniemessä, jonka wuoksi hän päätti lähteä kotia, mutta neitosten ei suinkaan tehnyt mieli kotia mennä, sillä heidän wieresfänsä olemat nuorukaiset, sinertävä taiwas, kewäinen ilma, wiheriöitsewä puisto ja ylioppilasten laulu olivat kaikki sopiwia miellyttämään näitä kuusitoista-wuotisia neitosta, jotka juuri olivat elämänsä kewäimessä. Wähän wastahakoisesti meniwät he siis pois, mutta illaksi oli kut-

futtu paljo wieraita, sillä kenraallinna tahtoi iso-
festi wiettää kaswatti=tyttärensä syntyä=päiwää,
ja senpä wuoksi heidänkin oli meneminen, koska
heillä wielä illaksi oli kylläksi tekemistä.

Paawo ja Niilo seurasivat neitosia wähän mat-
kaa, waan palasivat sitte takaisin kumppaniensa
luo.

Kotia tultuaan näki Hilja pöydällensä kauniisti
sidotun kirjjan, jonka nimi oli: „Kirkouksia ja Kris-
tillisiä mietteitä vuoden kunkin päivänä”. Kun
hän tämän aukasi, putosi siitä paperi, johon oli
kirjoitettu: „Muista aina, mitä lapsena opit, että
Jumalan pelko on kaiken wiisauden alku — ja
rakasta isän=maatasi, sillä Suomen lasten rakkauts
on meidän köyhän maamme ainoa rikkaus”.

Hilja katseli tuota wähäistä paperia, muutama
khynele wieri paperille, ja hän sanoi itsensä:
„Paawo! Paawon antamat owat nämät muistot”.
Hän riensi wanhan tätinsä kamariin lahjojansa näyt-
tämään. Täti katseli niitä lausuen:

„Sinä olet hyvän lahjan saanut, sillä se ei ole
katoawainen; hywällä kirjalla ja hywällä neuwolla
on aina arwonsa”.

Hilja meni sitte myös kenraalinnalle näyttämään,
mitä saanut oli, ja kenraallinna katseli kirjaa sa-
noen: „Warsin kaunis lahja, oikein somasti sidottu
kirja”. Sitte nousi hän istualta ja meni waate-
huoneensa, otti sieltä uudet walkeiset hohto=waat-
teet, jotka hän oli antanut valmistaa Hiljalle, toi
piironkinsa laatikosta uuden kulta=kellon witjoinensa
ja antoi net kaikki Hiljalle, lausuen: „Minun tyt-
täreni! nämät tahdon sinulle antaa syntyä=päiwä=

lahjaksi, ja tänä iltana pitää sinun net uudista-

man".
 Silja kiitti ja syleili kenraalinnaa, mutta vielä ei toki kenraalinnan lahjat saaneet häntä halveksi-

maan Paawon antamaa lahjaa, sillä tähän asti oli Paawon kaswatus enemmän vaikuttanut Siljaan, kuin hänen kaswatti-äitinsä.
 Kenraalinna oli hyvän-luontoinen ihminen, hän ei ollut ylpeä, mutta turhamainen; foreutta ja kau-

neutta rakasti hän yllimmästi. Tämän tunsi Paawo, ja hänen sydämensä wawahti, kun hän ajatteli, että Silja, tämä puhdas, hohtawa helmi, oli tyk-

fänään tulewa kenraalinnan johdattamaksi juuri nyt, kuin hän alkoi oloansa maailman näyttö-kentällä. Paawo rakasti Siljaa, mutta ei tahtonut rakkaut-

Kuudes Luku.

Ilta=aurinko laski viimeiset säteensä kenraalinna Simsfin loistavaan wieras=saliin, jossa Hilja kulki edes=takaisin, odottaen wieraitten tuloa. Kenraalinna tuli sisälle, filmänsä tarkastelivat kaswattitytärtä, ja tyytyväinen hymyily lepäsi hänen huulillaan, kun hän katseli tätä ihanaa neitosta. Hilja oli pakenut itsensä uusiin walkeisiin waatteisiinsa, ja hänen mustiin hiuksiinsa, jotka kiharina putoilivat hänen lumi=walkealle kaulallensa, oli oikealle puolelle pistetty walkeinen ruusu; tässä pu'ussa oli hän wihättävän suloinen.

„Tänään, minun tyttäreni“, sanoi kenraalinna, „pitää sinun olla kohtelias kaikfia wieraita vastaan, et saa enemmän olla Alman, kuin muitten nuorten parissa“.

„Woi jospa minä wain muistaisin ja taitaisin“, wastasi Hilja naurahtaen, „mutta pahoin pelkään, että eksyn Paawon, Alman ja Niilon seuraan“. Enempää ei Hilja joutunut puhua, sillä wieraat jo rupesiwat tulemaan. Kynttilät, kruunut wiritettiin, ja kenraalinnan komeaan saliin enentyi wieraita enentymistään, joista toinen joukko oli pu'ussa saan toistansa loistawampi. Nuoria herroja samosi myöskin sisälle; he tulivat Hiljalle onnea toiwottamaan, kumarrella ja lausuen yhtä ja toista mitätöintiä lorua; wähän oli kumminkin kaikkein huulilla hunajaa.

Paawo, joka seisoi Niilon wieressä wähän weran noista onnen=toiwottajista, kuunteli heitä pahoilla mielin ja kuisiasi Niilolle: „Minua inhoit-

taa noitten makeat kielet; jos hän tuommoisia päiwäkaudet kuuntelee tästä-lähin, niin ken takaa, ett'ei hänkin vielä tule niitten monien naisten kaltaiseksi, jotka kaswawat suuresa seura-elämässä, ja joidenka onni katoa silloin, kuin heidän postensa ruusut lakastuvat.

„Ei Paawo”, sanoi Niilo, „sitä en saata uskoa; paremmin on sinun hyvä kylwösi juurtunut hänen sydämmeensä, niin on minun toiwoni”.

Paawo rawisti päätään, mutta samassa tuli Hilja hänen luoksensa, sanoen:

„Möh; miksi noin alakuloisena?”

Lempeästi katsellen Hiljaa lausui Paawo: „Kun Hilja on hyviä siemeniä kylwänyt taimi-lawaan ja näkee kana-lauman jottekan niitä sikiä sokin ja rapsiwan riipin raapin, silloin warmaankin olet pahoilla mielin ja pelkääät että paljon noita hyviä siemeniä hukkaan joutuu”.

Hilja katseli wakaawasti Paawoa ja wastasi:

„Älä pelkää, Paawo, siemenet on sywään kylwetty, ei niitä kanat poijes rapsi”. Muuta hän ei sanoa joutunut, sillä samassa tuli nais-wäkeä tervehtimään eräs nuori paroni, ja kenraalinna esitteli häntä nyt Hiljalle. Paroni tervehti koheteliaasti Hiljaa, waan meni sitte rouwien kanssa juttelemaan.

Hilja sanoi Paawolle: „Totta paronilla oli enemmän hymärystä kuin noilla muilla wieraililla, koska hän ei minulle mitään mitätöintä maininnut”. Täähän ei Paawo wastannut, ja Hilja meni pois neitosten joukkoon.

Anna K —, joka ennen koulussa Hiljaa oli halwefisien kohdellut, koetti nyt päästä Hiljan ystäväksi, mutta Hiljan sydän oli kylmä tälle ystäwhydelle, waikka Anna koetti liwertää, miten parahiten saatti.

Anna oli kaunis neito, waan myöskin suuri kiekkailia ja menetti sen wuoksi paraan osan kauneustansa, mutta hän oli rikas ja ylhäisimpien wanhempain lapsia, ja niitä oli monta, jotka sentähden pyörivät hänen ympärillensä. Näin on tapaisoisten seurassa, mutta waiwainen hän, joka tämänmoisen ystäwhyden esineeksi joutuu.

Anna istui Hiljan wieresssä, hänen filmänsä lensiwät ympäri salia, ja hän sanoi Hiljalle: „Ah! tuo welfesi wasta on kaunis, hän on ilmetty kuwasi”.

Hilja ei tähän mitään wastannut, waan läksi toisten neitosten pariin. Hänen mentyhänsä tuli nuori paroni Annan kanssa juttelemaan, mutta salaa toki hänen filmänsä seurasiwat Hiljaa, waikka ei hän ollut häntä näkewinään; sitte meni hän taas rouwia puhuttelemaan. Tämä paroni oli kaikkein ylhäisten rouwien mielikki, sillä hänellä oli aina heille jotain sanomista, ja hän taifi juuri niin osaawasti sanojansa sowitella, että sopiwat jokaisen luonnon mukaan. Neitosia puhutteli hän harwoin, waikka hänen filmänsä heitä kyllä tarkasteli, mutta neitoisten suurin ihastus tanssi-salissa oli paronin kanssa jutteleminen ja tanssiminen, sillä koska tämä tapahtui harwoin, tuotti se heille sitä suuremman kunnian, ja tanssi-salissa on kunnian-himo pian synthnyt kaunotarten sydämmiin — onnellinen hän,

joka sieltä lähtee, ennen, kuin se on tukehuttanut hänen sydämensä jaloiimmat tunteet!

Anna oli puhunut paronin kanssa, ja siitä oli hänellä koko illaksi ylpeilemistä, mutta hänen onnensa oli vielä suuremmaksi joutuma.

Baroni istui jutellen Annan äitin kanssa, ja tämä rouwa sanoi: „Baroni hyvä! kuinka saatatte olla noin kylmä-sydäminen, että tuskin huomaattekaan tässä seurassa olevaa nuorta kaunotarta? En ole eläessäni nähnyt niin somaa naista, kuin kenraalinnan kaswatti-tytär on. Minä olen kuulut, että kenraalinna on tehnyt testamenttinsa ja ottanut hänen perilliseksensä”.

Jos joku ihmis-muodon tuntia nyt olisi tutkinut paronin kasvoja, olisi hän warmaankin hänen filmisjään huomannut kummallisen loisteen, jonka hän olisi selittänyt näin: Tässä on minulla jotakin voitettavana. Hetkisen wain nähyi tämä loiste paronin filmisjä, ja hymyillen wastasi hän rouwalle:

„Oh! täällä on monta kaunotarta, waan aikani on aina paremmin kulunut rouwien seurassa kuin neitosten parissa — mutta”, lisäsi hän vielä, kun soitto-niekat astuivat saliin ja alkoivat soittaa, „tähyypä toki neitostenkin seuraan mennä”.

Baroni meni nyt lattian poikki ja pian pyörähti hän Hiljan kanssa tanssissa, mutta katrillin tanssi hän Annan kanssa, ja Anna oli niin onnellinen, ett’ei ollenkaan huomannut, miten paronin filmät seurasiwat Hiljaa. Tanssi nähyi tänä iltana erinomainisesti huwittawan paronia, sillä häntä nähtiin

joka tanssissa, ja kun neitoset ihmettelivät, mikä hänessä tämän nauutoksen oli vaikuttanut, silloin Anna hymyili, ajatellen itsensä: „Eipä paroni turhan-päiten minun kansani ensi katrillia tanssinut“.

Syntymä-päivä kului hupaisesti, sillä kaikki olivat iloiset. Paavonin oli kowin ilo-mielinen, sillä vieläpä hän sai nähdä Hiljan wiatoinna, suloisena — semmoisena, jona hän toivoi Suomen neidon olewan, ja hän kuiskasi Miilolle: „Miilo katso siirtasi, kuinka hän on hempeä, vaatimaton ja toki noita loistawia neitosia paljoa kauniimpi“.

„Niin“, wastasi Miilo, „tämäpä juuri onkin hänen suurin kauneutensa, ett’ei hän vielä itse pidä siitä mitään. Anna R— olisi kyllä ihana, mutta hän on kiekkailia, ja hänen muotoonsa kyltyy, sillä itse hän on kauneutensa suurin ihailia, ja katso, miten hän nytkin paronin edessä teeskentelee“.

Paroni istui taas jutellen Annan wieresessä, sillä hän oli illan loppu-puolella paljon tanssinut ja puhunut Hiljan kanssa ja pelkäsi, että rouwat kuka-tiesi sen olisivat huomanneet sekä tehneet tämän johdosta päätelmiä tulewista ajoista, ja wiedäksensä tätejä harha-teille oli hän taas mennyt Annan kanssa juttelemaan, waan heidän puheensa ei kauan kestää saanut, sillä rouwat ilmoittivat läh-dön ajan jo olewan käsissä.

Tyhytwäisinä iltaansa läksivät wieraat pois, mutta tyhytwäisin kaikista oli kenraalinna, sillä hän oli huomannut, että paroni oli ihailut Hiljaa, mutta kenraalinna parka! hän ei tietänyt, mikä tämän ihailuksen oli vaikuttanut; sen tuo tanssi-salien oloihin oppinut keikari kyllä ymmärssi salata.

Wieraitten mentyä tuli kenraalinna Hiljan luo. Hän silitti Hiljan pehmeitä kiharoita, lausuen:

„No, minun tyttäreni! eikö tämä ollut hupainen ilta”.

„Olipa warsinkin, en saattanut ajatellaakaan, että näin hupaista olisi ollut niin suuressa seurassa, kuin meillä nyt oli. Paawokin oli ilo-mielisempi kuin ennen”.

„Mitäs nuoresta paronista pidit? Hän oli sinulle hywin kohtelias”.

„Sitä en minä ollenkaan hawainnut”.

Kenraalinna hymhili wain ja sanoi sitte: „Mene nyt jo maata, kyllä sinä olet tanssistakin wäsynyt”.

Hilja meni, waan läksi toki ensin wanhan tädin kamariin ja luki siellä ilta-rukouksen kirjasta, jonka hän oli saanut Paawolta. Muutama hetki tämän jälkeen oli kenraalinna Simsfin loistoifat huoneet warsin pimeät, ja kaikki lepäsivät unen helmoissa. Silloin kulki eräs nuorukainen kiireillä askeleilla siitä siwutse; hetkisen katseltuaan kenraalinnan somaa taloa, sanoi hän itsöksensä: „Onpa tuossa koko suuri omaisuus — jaa, minunpa pitää hänen saaman!” Sitte meni hän taas eteenpäin, kunnes joutui yhteen rawintolaan. Siellä istui hän pöydän ääreen muutamien kumppanien pariin, jotka huusivat: „Olipa hywä, että paroni tuli”.

Pian kortit lentelivät edes-takaisin pöydällä, ja niihin kiinitettyinä oli kortin-lyöjien filmät sekä mielet. Näin kului heidän aikansa rawintolasja silksi, kuin toisen päivän aurinko koitti, mutta — tämänöinen näkö inhoittaa, ja senpä wuoksi on paras jättää heidät rawintolaan.

Seitsemäs Luku.

Paavo oli suorittanut kandidaati-tutkintonsa ja oli seuraavana päivänä valmis lähtemään Helsingistä. Aamulla noustuansa aukaisi hän alkunsa, josta raitis ilma tulwasi sisälle. Hän tunsi itsensä virkistyneeksi ilmasta ja yön lewosta, mutta huokasi toki, sillä tänään oli hänen muuttaminen pois, eikä hän sitten enään koko kesänä saisi nähdä Hiljaa, koska hänen oli lähteminen kauas Helsingistä sukulaisiensa luo. Kenraalinnalla oli myöskin aikomus lähteä Hiljan kanssa maan-kartanoonsa, joka oli muutaman wirstan päässä Helsingistä.

Paavo seisoi alkunan ääressä katsellen Kaisaniemen puistoa, kun palvelus-tyttö tuli käskemään häntä eineelle, ja Paavo meni. Kenraalinna oli jo ruoka-salissa, ja hetken päästä tuli myöskin Hilja sisälle, kauniina kuin juuri puhjennut ruusu. Hywää huomenta sanottuaan toisilleen menivät he eineelle. Waiti istuivat he pöydän ääressä, mutta kenraalinna katkasi toki wihdoin äänettömyyden, lausuen Paawolle: „Paljon me warmaanfin mentyhänne kaipaamme teitä, koska jo lähtöänne ajatellesfakin ikäwältä tuntuu“.

Kenraalinna kaafi nyt wiiniä klaseihin, käski Paawon juoda ja kiitti häntä kaikesta työstä ja waiwasta, jonka hän oli nähnyt Hiljan tähden niiden kuuden vuoden kullessa, joina hän oli ollut heillä. Hilja joi myöskin Paawon muistoa, waan hän ei saattanut mitään sanoa, mutta ikäänkuin kaste-helmi kukan lehdellä wälkkyh lewäisenä aamuna, niin wälkkyiwät pari kiitollisuuden khynele-helmeä

Siljan pittisä filmä-ripsisä, ja niiden merkityksen Paawo kyllä ymmärsi.

Eineeltä päästyänsä sanoi Paawo: „Katso, Silja! miten ilma on ihana ja raitis; tuleppa vielä ker-
ran kansjani kävelemään”.

„Warfin halusta”, vastasi Silja, ja kenraalinna lupasi pitää kahvipannun tuumana fiksi, kuin kotia palaisivat.

Silja puki wain päällys-waateen yllensä ja meni sitte Paawon kansja Kaisaniemen puistoon. Aurinko laski kultaisen hohteen puitten latwoille, joissa tuhansittain lintuja lauleli, ja nurmikolla kukoisti jo siellä täällä muutamia orwokkia sekä wilu-kukkia. Koko luonto oli wiehättävän ihana, ja Paawo lausui:

„Silja, kuule lintusten laulua, he owat jo tulleet ihailemaan maataamme. Waikka meidän talwemme on kylmä, etteiwät silloin saata täällä jäilyä, rientävät he toki kewään tullessa tänne. Di jospa ihmisetkin kaikki rakastaisivat tätä köyhää äitiänsä! — mutta walitettawasti monet ja kufatiesi useimmatkin enemmän muistawat omaa yksityistä hyötyänsä, kuin tämän äitinsä ja hänen perheensä yhteistä parasta”.

„Saattaa olla niin”, vastasi Silja, „mutta mielestäni ei kenenkään olisi mahdollista olla tätä maata rakastamatta, joka wain on katsellut sitä kesäisessä loistossaan”.

„Ja sanoihisi lisäksi minä vielä”, sanoi Paawo: „Ken wain on nähnyt sitä turjuudessaan, nälkäwuosina, hänen sydämensä warmaankin olisi ki-

westä, jollei hän voimiensa takaa foettaisi työtä tehdä tämän maansa hyödyksi”.

„Mutta mitäpä me naiset saatamme isänmaamme hywäksi tehdä? Kaikella rakkaudellamme emme woi juuri mitään matkaan saattaa”.

„Sanomattoman paljon woitte tehdä, waan niitä kaikkia en nyt saata luetella, tahdon wain esimerkiksi mainita yhden asian. Sinä warmaankin huomait, miten siinä seurassa, joka wietti syntympäiwääsi, melkein kaikki oliwat hlen turhamaisissa waatteissa; tämmöistä ei meidän maamme kannata. Jos olisi säästetty kaikki ne rahat, jotka oli maksettu siitä, mitä heidän waatetusjensansa oli hlessyhttä, olisi niitä karrtunut koko joukko — ja tämä oli ainoastaan wähäinen seura, arwaatpa sitten miten paljo tawaraa karrtuiksi tulewien tarpeitten warraksi, jos maamme kaikki turhamaiset naiset sitä hlessyhtteen wähemmän tuhlaaisiwat”.

„Mutta minä luulen”, wastasi Hilja, „että miehet tuhlaawat enemmän kuin naiset”.

„Se ei wähennä naisten wifaa; waan minä en tahdonutkaan teitä meihin werrata, sillä aikomuksenipa olifin wain mainita yhden tawan niistä monista, joilla saatatte isänmaatanne hyödyttää, ja mainittu seura tuotti tämän esimerkin mieleeni; tämä asia kufatiesi ei mielestäsi ole suuresta arwosta; mutta minä tiedän, että moni turhamainen nainen on saanut kelwollisen miehen onnettomaksi tuhlariksi, kun sitä vastaan oiwa nainen on saanut tuhlaajan säästäwäksi, kelwolliseksi mieheksi”.
Naurahtaen lisäsi Paawo wielä: „Näin suuri on

teidän woimanne, ja sen wooksi onkin tärkeä asia, että tätä woimaanne hywin käytätte”.

„Paawo hyvä! turhamaisuutta tahdon ja luulen kyllä saattawani wälttää, mutta eipä tämä hyödytä muita kuin itseäni ja niitä, joidenka pariin joudun”.

„Oksi siemen, joka hyvään maahan kylwetään, kasvaa ja kantaa runsaita hedelmiä, jopa niinkin runsaita, että niitä vuosien kuluttua on kyllin koko maassamme; ja warma on, että yhdenkin ihmisen jalo esimerkki paljon hyvää matkaan saattaa, ja sitä enemmän, mitä laweampi waiikutus-ala hänellä on”.

Tarkasti kuunteli Hilja Paawon puhetta, sillä hän tiesi tämän olewan viimeisen kerran, jona Paawo näin opettamalta häntä puhutteli. Hänen sydämensä sylki tawallista taajempaan, ja kun Paawo waikeni, lausui hän innostuneena: „Paawo! minä ymmärrän sanasi sekä tiedän ne todeksi ja koetan työtä tehdä tämän maani hyväksi siinä wähässä, mitä minun työ-alakseni on maailmassa suotu. — Mutta menkäämme nyt jo kotia, sillä meitä jo warmaanfin odotetaan”.

Kiirehtien läksiwät he nyt kotia. Siellä kenraalinna heitä jo oli kaipaillut ja oli saliin walmistanut kahwi-pöydän, jonka ääreen nyt kaikein istuivat, wanha tätikin oli joukossa, mutta ei kenelläkään ollut paljo sanomista, olipa ikään kuin kaililla olisi ollut jotakin tärkeätä tuumattawana. Kun kahwi oli juotu, meni Paawo kamariinsa, ja kokosi siellä wähät kapineensa ja palasi tämän tehthänsä jäähywäisiänsä sanomaan. Silloin kenraalinna an-

toi hänelle muistoksi kulta-kellon, jonka Paawo kiittollisella ja liikutetulla sydämmellä vastaan otti. Katferalta tuntui Paawosta hyvästi-jättäminen, sillä kuutena vuotena oli hänellä ollut koto kenraalinan luona, ja kun hän Hiljalle hyvästi sanoi, silloin nousi hänen silmiinsä pari kyyneltä, joita ei hän saattanut estää sinne tulemasta.

Kyhti-mies huusi, että hewonen jo tahtoi käydä malttamattomaksi, ja Paawo riensi pois. Hilja katseli affunasta ja näki vielä wilahdukselta Paawon, kun hän kaupungista ajoi, waan pian ei enään näkynyt mitään, ja silloin sanoi Hilja huo'aten: „Paawo on poissa! Oi miten ikävältä ja tyhjältä fotoni nyt tuntuu!“

Kahdeksas Luku.

Tammi-pakkanen paukkueli ulkona, waan kenraalinna Simsin salissa paloi walkea pesässä ja lewitti lämpimän loisteensa kolo huoneesen. Suuren seinä-peilin edessä olemalla pöydällä paloi kaksi kynttilää, ja pöydän wieressä seisoi Hilja. Hän koetti uutta waalean-sinistä silkkipukua, jonka ompelia juuri nykyään oli walmiiksi saanut. Vähes neljä vuotta oli kulunut siitä, kuin Hilja täytti kuudennentoista vuotensa; silloin oli hän vielä ikään kuin juuri puhjennut kukka, tietämättä kauneudestaan, waan ken nyt olisi nähnyt Hiljan, kun hän peilin edessä tarkasteli uutta pukua ja näki miten sopiwasti se sowltui hänen soreaan wartaloonsa, hän warmaanfin olisi huomannut, että Hilja mieli-hywällä wiipyi peilin edessä. Wuosien kulussa oli hän tul-

lut tanssi-salien loistawaksi kaunottareksi, ja tämä oli hänessä waiikutuksen tehnyt, sillä Hilja loisti halusta. Hän katseli kallista pukuansa, joka wal-koisilla silkki-pitseillä oli koristettu, ja ajatteli:

„Tämä on toki kaunis puku. Baroni sanoi minulle: „Anna on aina somemmissa waatteissa kuin te, ja toki voitatte kauneudessa hänen, waan kerran tahtoisin nähdä teitäkin oikein somissa waatteissa; kuinka wihättävä silloin olisittekaan!“ — waan nytpä minulla on oikein soma puku“. — Näin ajatellessaan Hilja, ikään kuin peljäten, että joku hänen ajatuksensa kuulisi, katsoi taaksensa ja näki — Paawon. Paawo oli juuri tullut sisälle.

„Ah!“ huudahti Hilja, „minä koetin uusia waatteitani enkä muistanut panna owea jalpaan“.

„Tuskin sinua tunnen tuossa pu’ussa“, sanoi Paawo, „sepä kahiseekin ikään kuin lumi köyhän lapsen rikkainten jalkineitten alla, kun hän Tammi-pakkasessa kulkee —“

Paawon sanat tunkeusivat Hiljan sydämmeen, hänen omaa-tuntoansa pisti wähän, mutta Paawolle lausui hän toki hymyilewin huulin: „Noh“, eikö tämä ole kaunis, oikein soma puku, ja eikö hän se minuakin kaunistaa?“

„Hilja! Sinä olet ihana, tämän sanon ensi kerran sinulle, waan samassa täytyy minun myös sinua sanoa, että paljon suloisempi olisit halvemmasa pu’ussa, jossa ei noin paljo turhuuksia löytyisi“.

„Dih tuota wanhaa weisua! Istu nyt, Paawo hywä, minä menen toisia waatteita pukemaan yleni“.

Hilja meni, ja Paawo jäi yksin, waan vähän ajan perästä tuli Hilja sisälle tavallisessa siistissä pu'ussa. Samassa kuului kadulta lapsen itkewä ääni, joka huusi: „Woi äiti, minun on wilu! on niin kowasti wilu!“

Paawo katsoi wakaavin silmin Hiljaan, lausuen: „Hilja! Sinun kaswatti-äitisi on rikas, ja sinä saat häneltä mitä ikänä tahdot; oletko muistanut pyytää köyhille apua, ja oletko käynyt heitä auttamassa?“

„Tätini on apua lähettänyt monelle köyhälle, ja olen minäkin joskus ollut heitä katsomassa, waan nyt en tofi muutamaan aikaan — minä en ole juuri joutunutkaan — — mutta, Paawo, siitä asti kuin lääke-tieteellisen tutkintosi suoritit, olet sinä aina minua moittinut, wälistä yhdestä, wälistä toisesta syystä. Kyllä minä sen huomaa, että sinä nytkin olet pahoillasi siitä, ett'en itse ole joutunut mennä köyhäin tykö“.

„Hilja! Jos olisitkin Tammi-pakkasessa käynyt köyhyyden ja kurjuuden majoissa, olisit warmaankin jättänyt tuon kalliin silkki-pu'un ostamatta. Minä tiedän, että sydämmessäsi vielä löytyy jaloja tunteita, mutta ne owat joutuneet vähän harha-tielle, waan Hilja, rikas Hilja, älä pahastu, waikka näin puhun“.

Hilja oli tuntenut vähäisen piston omassa tunnossaan ja tunsi sen nyt vielä paremmin, mutta hän oli tofi harmissaan ja janoi Paawolle: „Jos minä tahdon itseäni niin waatettaa, kuin muutkin, enhän minä siitä pahene — mutta totta et sinä enään pidä minusta mitään, koska aina olen silmissäsi moitteen-alainen“.

Leupeästi katsellen Hiljaa lausui Paawo: „Hilja! sinun paras ystäväsi tahtoo sinulle neuwonsa antaa nyt, niinkuin silloinkin, jolloin lapsena olit. Sollen ystäväsi olisi, en suinkaan tulisi sinua nuhtelemaan“.

„Eipä se ystämyhdeltä nähtä“, arweli Hilja. „Kyllä minulla on toisellaisia ystäviä. Baroni on aina hywä minulle, ja kun hän joskus wähän tahdo parantaa käytöstäni, tekee hän sen aina sillä tawalla, ett’ei sitä moitteeksi saata sanoa, ja paroni on kyllä yhtä ymmärtäväinen mies kuin joku muukin. Hän on ylhäisten sukujen lapsia ja warmaankin oikein jalo mies, sillä kaikki, sekä wanhat että nuoret, häntä kiittävät“.

Paawo oli ääneti hetken aikaa, waan lausui sitte wähän wapisewalla äänellä: „En tahdo sinua moitteellani enään waiwata. Jää siis tuon paremman, jalon ystäväsi haltuun. Hilja, jää hywästi!“

Paawo meni, ja Hilja jäi lattian keskelle seisomaan; hänen sydämensä tykytti lewottomasti. Ikään kuin myrskyhesessä meressä aallot aaltoja ajellee, niin riehuivat ajatukset Hiljan sydämessä. Hän aikoi mennä Paawoa anteeksi anomaan, waan seisoi kuitenkin paikallansa, hän kuuli miten Paawo eteis-huoneessa päällys-saappaat yllensä otti, ja aikoi huutaa häntä takaisin, waan ei huutanutkaan. Paawo läksi pois, mutta aina wieläkin seisoi Hilja paikallansa, waan nyt toki meni hän hitaasti kamarinsa. Hän tunsi erinomaisen tuskan, postensa kuumottiwat ikään kuin kuumessa olewan sairaan, ja hän painoi net pakkasesta kylmettyneesen alkunaan ja rupesti sitte itkemään. Hänen sydämensä

pehmeni, ja hän ajatteli itsensä: „Paawo on toki paras ystäväni; miksi pahoitin hänen mieltensä? Toiste en sitä tee, mutta — miksi hän aina minua nuhtelee, juuri kuin olisin lapsi vielä!”

Siljan näin ajattellessa tuli kenraalinna, joka oli ollut erään tuttawan luona, kotia. Silja meni häntä vastaan ja puhui, että Paawo oli ollut heillä.

„Koh, joko hän nyt ennätti mennä pois; miksi hänellä noin kiiru oli?” kysyi kenraalinna.

„Meillä oli vähän riitaa”, vastasi Silja, „minä sain uudet vaatteeni kotia ompelialta ja koetin niitä juuri kuin Paawo tuli; nuo vaatteet olivat hänen mielestänsä warsin turhamaiset, jonka vuoksi hän moitti minua niin, että minun täytyi vähän puolustaa itseäni; senpä vuoksi ei hän täällä viitsinyt olla, mutta enpä minä olisi sentään niin tahatonut hänen mieltänsä pahoittaa. Dikein on paha ollakseni”.

„Mitä vielä, älä tuosta huoli; kyllä hän pian leppyy ja tulee muutaman päivän päästä warmaanfin jo taas tänne”. Mutta tässä luulossaan kenraalinna pettyi, sillä Paawoa ei kuulunut. Päivät sekä viikot kuluiwat, mutta aina vieläkin pyysi Paawo poisja.

Eräänä päivänä istui Silja ommellen kamarinissaan. Hitaasti joutui työ, sillä vähän päästä lepäsi neula, ja Silja oli sywissä mietteissä, waan wihdoin nousi hän istualta, sanoen itsensä: „Allman luo menen minä, hän warmaanfin tietää, miksi Paawo ei enään tänne tule. Silja puki kiiruusti itsensä päällyysvaatteisinsa ja läksi sitte Allman tykö.

Alma tuli loistawin filmin Hiljaa ovesa vastaan, sanoen: „Di Hilja! olipa hywä, että tulit; minä olen sinua kowasti kaipailut ja pelkäsin, että olit minun jo unhoittanut, kun näin harwoin tulet luokseni; minä päätin myöskin olla tykösi tulematta, waan tänään olisin kuitenkin lähtenyt sinulle uutisia puhumaan, sillä tiedätkö Hilja! Niilo ja minä olemme kihloissa!“

„Olipa tämä iloinen sanoma! Odottamaton ei se toki ollut, sillä jo kauan olen huomannut, että toisianne olette rakastaneet. Koska häitänne aiotte wiettää?“

„Sitte wasta, kuin Niilo saa oman papin-tilan“.

„Tietääkö Paawo teidän kihloissa olewanne?“

„Tietää, hän oli nyhyään täällä“.

„Meillä ei Paawo ole ollut moneen aikaan. Minä pahoitin hänen mielensä, mutta en minä sitä olisi tahtonut tehdä enkä luullut hänen noin kowasti pahastuvan“. — Hilja puhui nyt ystävälensä, mistä Paawo oli juuttunut, ja Alma wastasi:

„Kyllä hän vielä leppyy, mutta sinun täytyhytän häneltä anteeksi anoa, sillä sinussa syy oli. Di Hilja! waro, ett'et kadota hänen ystäwyhttänsä eli rakkauttansa, sillä se on totinen. Usein olen mielihahalla näinä wiimeisinä aikoina nähnyt sinua käwemässä paronin seurassa ja“ — —

Hilja keskeytti Almaa, wastaten: „Mä usko paronin minusta huoliwan, waan jos hän sen tekisikin, eihän sitä saattaisi sanoa muuksi kuin onneksi, sillä hänpä on maamme jaloimpain sukujen lapsia ja on warmaan itsellin jalo, koska häntä kailki kiit-

tää. Jos näin mahtawan miehen waimoksi tulisin, tykenisin hänen awullaan kutatiesi moniakin jaloja pyrinnoitä edistämään".

„Oh Hilja! tuo puhe kyllä kuuluu kauniilta, waan wieläkin warotan sinua: älä liiaksi ihaile paronin somaa käytöstä; tällä on hän kaikki tädit miellyttänyt, ja kowasti pelkään, että hän tällä wielä sinunkin kietoo, mutta Hilja! waro, ett'et wasta silloin, kuin se jo on myöhäistä, huomaa, että lapsuuden rakkaus on sydämmesäsi kätkettynä!"

„Älä pelkää. Mitäs minä Paawosta huolisin, eipä hänkään minusta mitään pidä. Hän ei itänä ole sanonut minua rakastawansa".

„Älä sano, Hilja, ett'et sitä tiedä; sinä näet kyllä, kun hän wifojasi ojentaa, miten hän sen rakkaudesta tekee, waan sinä olet nyt närkästynyt Paawoon sen wuoksi, että jo olet tottunut noihin hunaja-huulisten tanssi-sali-keikkarien puheisiin".

Hilja naurahsti surullisesti ja sanoi: „Paawolla on sinussa hyvä puhe-mies, mutta jätetään tämä asia nyt, sillä minun täytyy jo lähteä kotia".

Alma meni Hiljaa saattamaan, waan tultuansa kenraalinnan talon kohdalle, erosivat ystävät ja menivät kumpikin kotiansa.

Vhdeksäs Luku.

Oli Toukokuun alku-puoli, ja meri aaltoili taas wapaana jää-peitteestään. Huoneitten seinuksilla näkyi jo muutamia nokkos-ruohon ja koiran-putken alkua, ja leiwonen ilmaissa wiserteli, ilmoittaen, että kewät oli tullut. Ihmisiä kuljeskeli edes-takaisin

kaupungin kaduilla, ja Hilja oli myöskin ulko-ilmaa nauttimassa muutamain ystäväinsä seurassa, mutta riensi nyt kotia, koska päivä oli jo puolessa, ja Hiljalla oli vielä yhtä ja toista valmistettavana illaksi, sillä hän oli kutsuttu kestiin Anna K:n vanhempien luo.

Illalla meni Hilja kamariinsa, aukaisi vaatekaappinsa ja tuumasi, mikä puku hänelle nyt olisi sopivin. Hän valitsi kauan aikaa, sillä näistä vaatteista oli toinen toistansa somempi, ja otti sitte ne waalean-siniset silkki-waatteet, joita hän silloin sovitteli yllensä, jolloin Paawo niin äkki-arvaamatta sisälle tuli; nämät olivat vielä uudistamatta. Pikaisesti puki hän itsensä niihin ja sitoi mustiin kiharoihinsa valkoisen kukka-kiehkuran.

Kenraalinnan täytyi olla kotona, sillä hän ei hywin woinut, ja Hiljan oli sen vuoksi yksin meneminen. Hän oli juuri valmis lähtemään ja aiko i mennä hyvästi sanomaan tädillensä, kun eteishuoneesta kuului kellon helisyttäminen. Hän meni nyt itse owea aukaisemaan, ja Paawo tuli sisälle. Hilja punastui ja hämmästy i, että tuskin saatti hyvää päivää sanoa; hän häpe i Paawoa, sillä nytpä tuo onnetoin silkki-puku taas oli hänen yllään. Paawo loi heti silmänsä Hiljan waatetukseen, Hilja huomasi sen ja luuli nuhteita saawansa, waan tässä hän erehtyi, sillä Paawo sanoi wain:

„Sinä olet näemmä kestiin menossa, mutta en kauan pyhdäkkään sinua wiivyttää, sillä minä tahdoin wain tulla hyvästi sanomaan, koska yli-huomenna ai'on lähteä ulko-maille“.

„Ulkomaille!“ huudahti Hilja.

„Niin, minä lähden vuodeksi ja kufatiesi parik-
sifin“.

„Tuota en ollenkaan saattanut ajatella“, sanoi
Silja, „ja miksi näin kauan olet meiltä poissa ol-
lut?“

Wakawasti katsellen Siljaa, lausui Paawo: „Mi-
nulla on ollut niin paljo työtä, ett'en olisi helposti
joutunutkaan, enkä luullut, että sinä minua kaipai-
sit; senpä vuoski oli mielestäni paras pyshy työs-
säni“. Tämän sanottuaan katseli hän muutamia
kirjoja, jotka olivat wähäisellä kirja-hyllhällä, ja hä-
nen käteensä sattui tulemaan se kirja, jonka hän oli
Siljalle syntymäpäivän-lahjaksi antanut. Kirjan
kannella oli wähän tomua, jota Paawo pyyhkäsi
pois. Tätä tehdesään katseli hän taas Siljaan,
waan ei puhunut mitään, mutta Silja punastui,
sillä hän tiesi, että tämä kirja oli monta päivää
wiljelemättä ollut. Hän oli maailman tohussa sen
unhoittanut ja luuli nyt tästä nuhteen näkewänsä
Paawon filmissä, waikei sanoissa, sillä lempeät
olivat Paawon sanat, kun hän kirjasi pois lasti,
sanoen:

„Silja, älä pahastu, waikei sinua joskus olen
moittinut, sillä sen vuoski, että sinä olet minulle
— että olen sinun hstäväsi, senpä tähden sitä tein“.

Paawo aikoi sanoa: sen vuoski, että sinä olet
minulle rakas; mutta hän pidätti sanansa, sillä hän
tahtoi vielä nähdä, oliko Siljalla ne omaisuudet,
joita hän waati sillä olewan, jonka hän omai-
sensa pyhtäisi.

Silja kurlotti kättänsä Paawolle, sanoen: „Ystä-
whytesi on minulle suuresta armosta, ja minä tie-

dän kyllä, että sitä paljonkin kaipaan sinun pois ollessasi”.

Wähän aikaa oli Paawo ääneti, hänen sydämessään liikkui jotaisia ajatuksia, waan wihdoin lausui hän: „Nyt täytyy minun jo mennä pois, että sinäkin pääset, kuhun ai'oit. Sano kenraalinnalle paljon terveisiä, koska en häntä nyt kohdata saa — ja hyvästi Hilja, muista minua!” Tämän lausuttuaan riensi hän pois, ikään kuin olisi hän peljännyt enempiä sanomansa.

Hilja oli nyt yksin. Hänen sydämessään tuntui tyhjyys ja ikäwyys. Hän kulki laattian poikki, katsahtaen samassa sivulle päin, ja näki peilissä kuvansa; silloin seisahdtti hän, sanoen itsöksensä: Oh, tuota turhamaista naista! Eipä Paawokaan sinua rakasta; jos hän sen tekisi, olisi hän rakkautensa warmaanfin nyt ilmoittanut, kun hän pois läksi, — ystäwänänsä hän wain minua pitää; noh, samati olkoon hän wain ystäwä minulle! Kuinka saattaisi Paawo minusta mitään pitää — olenko minä kalliin Suomen waatimatoin hempeä neito? En, en. Pois nuot turhat foristukset!” — Hilja meni ja riisui tiiruusti pois kalliit waatteensa, pufitti itsensä walkeisiin hohto-waatteisiin ja oli nyt walmis lähtemään. Ensin meni hän toki kenraalinnaa katsomaan sekä sanomaan Paawon jäähywäisiä. Mieli-hywällä kenraalinna katseli Hiljaa ja toiwotti hänelle hupaista iltaa. Hilja sanoi hyvästi ja läksi pois.

Hänen sydämessään wallitsi nyt hänen hywät hengettärensä, mutta maailman kosken kohinassa tämmöiset pian poijes karfoitetaan. —

Silja tuli nyt Anna R:n loistavaan kotiin, jossa jo tanssittiin par'aikaa. Hän riisui päällys=vaatteet yltänsä ja kuuli tätä tehdesjään eteis=huoneen vierijestä kamarista, miten eräs neito sanoi Anna R:lle: „Oletko huomannut, kuinka paroni on ollut vakainen tänä päivänä? Onkohan kumminkin totta, mitä puhutaan, että hän on rakastunut Siljaan? Hän on monelta kysynyt, tietävätkö, miksi ei Silja täällä ole“.

„Paroni? Hän on kohtelias kaikille, waan älä luulekkaan, että hän piparkakun=leipojan tyttärestä huolii. Kyllä paroni saa muitakin — Silja on koko nätti tyttö, mutta“ — enempiä ei Silja kuulut, sillä häntä inhoitti olla kuunteliana, jonka vuoksi hän kiiruusti otti päällys=vaatteet yltänsä ja läksi sitte tanssi=saliin. Kenenkään huomaamatta ei Silja kuitenkaan saattanut saliin hiipiä, ei, pian kaikki tämän kaunottaren huomasiwat.

Soreana, loistavana meni paroni laattian poikki Siljan luokse ja pyysi häntä kanssaan kattrilliin.

Nyt tuli Anna myöskin saliin, ja Silja meni häntä tervehtimään. Anna tuli hymy=huulin häntä vastaan ja sanoi olewansa kowin iloisena siitä, että Silja toki wihdoin tuli.

Kattrillia aljettiin, ja paroni wei Siljan tanssiin, kysyen: „Miksi näin myöhään tulitte? Me olemme kaikki teitä kaiwanneet“.

„Minun entinen opettajani oli minua hyvästi jättämässä, ja sepä minua wiivytti“, wastasi Silja. „Hän lähtee huomenna ulko=maille“.

„Ah Paawo, tuo suomi=kiikoinen ylen=intoinen firja=toukka“ —

„Että suomalainen myös on suomen-mielinen, siinä ei ole mitään moitittavaa, vaan jos toisin olisi, sitä vasta sopisi moittia“.

„Uhaa, oppilas on oppia ottanut“, ajatteli paroni, „noh annetaanpa myötä-tuulen puhaltaa“ — ja nyt vastasi hän Hiljalle: „Sepä juuri on minunkin ajatukseni; ei Paamossa ole moitittavaa, enkä tiedä kuinka sanani kuuluivat, mutta minäpä aina olen häntä pitänyt suuressa armossa juuri sen vuoksi, että hänen sydämmessänsä asuu palava isänmaan-rakkaus; tämä asia on meitä juuri toisimmme kanssa tutuksi tehnyt, mutta vähän ylen-intoinen hän on ja aina firjoissaan kiini ikään kuin toukka, vaan tämä on kaikki kiitettävää, sillä kyllä tuo liiallinen intoisuus vielä jähtyy, ja ellei sitä edes jollakulla olisi, eipä eteenpäin jouduttaisikkaan“.

Näin koetti paroni Hiljan mielen mukaan puhua ja onnistuikin. Kun tanssi oli loppunut istui paroni vielä juttelemaan Hiljan kanssa, ja ensi kerran koetti nyt Hilja puheellansa paronia huvittaa, sillä hän näki, että Annan silmät heitä seurasivat, ja Hiljan mieleen muistui se hetki, jona hän pienenä tyttösenä kouluun tuli, ja jolloin Anna häntä halveksien kohteli; hän muisti ne sanat, jotka hän nykyään oli sattumalta kuullut Annan lausuvan ja ajatteli: „Entä jos leipojan tyttö toki paronin voittaa“.

Kauan ei Hilja toki yksin saanut paronin kanssa jutella, sillä Anna lähestyi heitä; hänellä oli nyt paljo yhtä ja toista sanottavaa Hiljalle, ja samassa sai hän paroninkin kanssa puhetta alkuun, vaan silloin jätti heidät Hilja ja meni juttelemaan muu-

tamien neitosten kanssa, jotka eivät olleet ylhäisempää säätyä, mutta jotka muuten olivat suloiset ja siwistyneet. Wähän aikaa oli hän näitten kanssa puhunut, kun Anna, jonka paroni juuri oli yksin jättänyt, tuli Hiljan luokse ja wei hänen muista vähän erilleen, sanoen:

„Tule, ystäväni, tuonne yli-puolelle salia, siellä-hän istuu kaikki vapaa-sukuiset, ja niiden joukkoon minä sinunkin luen, koska olet fenraalinnan kaswatti; ja ystäväni! kun vapaa-sukuisten parissa olet, silloin sinua suuremmissa armossa pidetään“.

„Minun armoni seuraa minua, kuhunka menen ja kussa olen. Minä en tahdo teidän siipeinne warjoa enkä tarvitse teiltä loistoa itselleni lainata“.

„Ohoh, sinun sanoistasi saattaisi luulla, että olisi yhden tekewä, waikka mimmoisten ihmisten seurassa olisit“.

„Niinpä onkin, sillä warmaan ei teidän paremmin kuin meidänkään seuraan oteta mitään epäkunniallista ihmistä“, wastasi Hilja.

„Ei suinkaan. Kuinka se olisi mahdollista?“ sanoi Anna.

„Niin minäkin luulen“, wirtkoi Hilja, „ett’ei se mahdollista olisi, ja kun wain kunniallisten ja siwistyneitten ihmisten seurassa olen, on se mielestäni yhden tekewä, owatko he vapaa-sukuisia wai ei“.

„Mutta vapaa-sukuiset owat toki suuremmissa armossa pidettävät“, sanoi Anna ja korotti päätään.

„Ei yhtäkään“, wastasi Hilja. „Suuremmissa kunniasa pidettävät owat net, jotka sielunsa omai-

suuksien puolesta ovat jaloinmat, sillä he ovat saaneet wapaa-sukuisuutensa itse Jumalalta ja ovat wapaat kaikista ulkonaisista turhuuksista ja vähäpätöisyyksistä".

„Jaa, Hilja hyvä“, lausui Anna, „minäpä ymmärrän nyt kyllä, että sinä, joka olet köyhän, alhaisen äitin lapsi, tahdot tuolla puheellasi kunnioittaa äitiäsi, joka warmaanfin on ylevä ja rebellinen ihminen, ja että niin teet, se onkin oikein kaunista; senpä wuoksi en minäkään tahdo sinua wastustaa, waiikka minun puolellani kyllä on oikeus“. Näin lausuttuaan meni hän pois, eikä Hilja ennätännyt enään mitään wastata, mutta hänen sydämessään sotivat hyvät ja pahat hengettäret, sillä Annan ylpeys oli saattanut Hiljanfin ylpeyden liikkeelle, ja waaralliseen aikaan, sillä Annan mentyä tuli paroni taas Hiljan luokse, ja Hilja ajatteli:

„Waiikka en Annan enkä hänen ylhäisten ystäväinsä siipein warjossa ole, hakee paroni toki seuraani. Hän on warmaan ylevä sekä nimensä että luontonsa puolesta“. Hilja parha! hän ei ollut ihmis-tuntia — ja mikä vielä pahempi — hän ei tuntenut itseänsä, ja tämäpä nyt olisi ollut suuresta tarpeesta, sillä paroni ei kauan istunut Hiljan siwulla, ennenkuin hän Hiljalle ilmoitti rakkautensa ja pyysi häntä omaksensa. Tätä pyyntöä olisi tanssifalin kaikki kaunottaret kadehtineet Hiljalta, sillä niin yleensä oli tämä loistawa, kaunis paroni heidän lemmikkinsä; senpä paronikin kyllä arwasi, ja kun Hilja ei tahtonut heti wastauستا antaa, hämmästyhi hän wähän, sillä tuota hän ei odottanut.

Silja meni vähän aikaisemmin kotia kuin muut wieraat, sillä nytpä hänellä oli tärkeä asia tuumat-
tawana ja päätettävänä, mutta hywästi-jättäessään
sanoi hän sen wuoksi aikaisemmin lähtewänsä, että
kenraalinna oli kipeä, waan paronille kuisiasi hän:
„Parin päivän päästä tahdon teille wastauksen lä-
hettä“.

Kun Silja tuli kotia, oli kenraalinna vielä wal-
weella, ja Silja meni hänen kamariinsa. Kenraa-
linna oli nyt vähän terveempi ja sanoi:

„Koh, pianpa tulit kotia. Ei sinun, rakas Sil-
jaseni, noin olisi tarwinnut kiiruhtaa, sillä ei mi-
nun täällä mitään hätää ollut, minä woin nyt koko
hywin ja wanha täti minua kyllä olisi hoitanut,
jos pahoinfiy olisin woinut“.

„Täti hywä, tulin minä teidänkin wuoksenne,
mutta tulimpa toisenkin asian wuoksi. — Täti! pa-
roni on minua omaksensa pyytännyt“.

„Silja! mitäs sanot? Di, tuota olen kauan
toiwonut! Minun tyttäreni! sinä tuotat minulle
paljon iloa. Että paronin, tämän uljaan miehen
saan kaswatti-tyttäreni mieheksi, sepä tuottaa mi-
nullekin funnia“.

„Mutta täti — en tiedä warmaan rakastanko
häntä. Tanssi-salissakin, jossa hänestä aina enem-
män, kuin muutoin, olen pitänyt, tuli toki mieleeni,
että minä kufatiesi en häntä rakastakaan; minä sa-
noin sen wuoksi, että wasta parin päivän päästä
hänelle warman wastauksen annan“.

„Di Siljaseni, sinä olet kyllä niinkuin muutkin
häntä ihailut, mutta hän on niin ylhäinen, että
sinä, joka aina olet ollut nöyrä ja waatimaton

luonnostasi, tuskin olet ajatellut, että hän sinua omaksensa pyytäisi, waan kun tämä nyt kuitenkin on tapahtunut, ja muutos on elämällesi tulewa, olet sinä wähän lewotoin”.

„Lewotoin! niin olenkin, toden sanoitte. Sydämmeni on sangen rauhatoin, sillä, täti — minun mielessäni on nyt toinen kuwa, enkä tiedä rakastanko sitä wai ystäwyhydenkö wuoksi häntä wain muistan. Tämä toinen on Paawo”.

„Paawo on kelpo mies, mutta mitä hän on paronin rinnalla! Että häntä muistat, ei ihmettäkään ole, sillä hän on aina ystäwäsi ollut, mutta älä jeloita rakkautta ja ystäwyhyttä. Mene nyt ja nuku rauhassa; minä toiwon, että jo huomenna paronille wastauksen annat”.

Hilja meni, waan unta ei hän saanut koko yönä, hän wain wääteli ja käänteli itseänsä. Kun aamu tuli, ja wanha täti heräsi, meni Hilja hänenkin kanssaan puhumaan, sillä hän ajatteli saawansa huojennusta sydämmellensä, mutta wanha täti janoi ainoastaan: „Hilja rakas, tutki tarkoin sydäntäsi, ennenkuin se on myöhäistä, äläkä wain anna ylpeyden rakkauttasi woittaa”. —

Hilja ei lohduitetuksi tullut. Alman tykö olisi hän vielä saattanut mennä, mutta kyllä hän Alman mielen jo edeltäpäin tiesi. Päiwä kului, ja Hilja ajatteli: „Entä jos en paronista huolitsikkaan”, mutta silloin oli paronin kuwa niin loistawana ja kauniina hänen muistossaan, että hän taas ajatteli: „Tämä olisi kiittämätöntä kaswatus-äitiänikin vastaan”. Samassa katsoi hän kadulle ja näki Annan, joka meni muutamain ylhäisten naisten seu-

rasja kenraalinnan talon siwutse. Anna nyökähti wähän päättään Hiljalle, ohitse mennessään, ja Hilja katsoi hänen peräänsä, sanoen itselensä:

„Hoh, ole wain ylpeä, ei se minua haita — kohta olen ylhäisempi sinua, mutta silloin nähtänsin, ett'en ulkonaiselle ylhäisyhdelle mitään arwoa anna“. Näin ajateltuaan meni hän wastausta paronille kirjoittamaan; ja muutaman päivän päästä tiesi kenraalinnan kaikki tuttavat, että paroni ja Hilja olivat kihloissa. Ylpeys oli saanut voiton.

Kymmenes Luku.

Lähes wuosi oli jo kulunut siitä, kun Hilja paronille kihlattiin, ja nyt oli hän kolme kuukautta ollut naimisissa. Kenraalinna oli pitänyt loistawat häät, ja morsian oli niin ihana, että tuskin kukaan oli hänen kaltaistaan nähnyt. Kestiä pidettiin tämän nuoren parin kunniaaksi, sillä heidän tuttawansa koettivat toinen toistansa loistawammalla tawalla festittää paronia ja hänen rouwaansa. Wieraita tuli ja wieraisin mentiin, ja ompeliat jaiwat walmistaa komeita pufuja, sillä paroni waati, että Hiljan piti uljaisa waatteissa oleman.

Hilja eli nyt ainaisessa tohussa. Soll'ei hän festissä ollut, ajeli hän paronin kanssa komeassa reessä, jota weti kassi kiiltävää, mustaa hewosta. Näin ajoivat he eräänäkin päivänä, kun heitä vastaan tuli köyhä mieron-tietä kulkewa waimo lapsi sylissä; hän weteli keltkaa, jossa istui vielä kassi lasta huonoihin repaleihin käärittynä. Hilja, joka reessä istui päästä päähän puettuna kahisemaan silk-

tiin, katseli surkutellen näitä kerjäläisiä, ja kun ne olivat ohitse menneet, saanoi hän paronille: „Di Herman! näetkö noita waiwaisia? Dikein on paha ollakseni kun ajattelen kuinka paljon turhuutta meillä jo ainoastaan tässä reessä on, eikä noilla pienillä raufoilla ole eheätä repalettakaan“. —

„Niinpä on tässä maailmassa lahjat epätasaisesti jaettu“, vastasi paroni.

„Mutta ylellisyyttä on meidän toki welvollisuus wälttää. Tämä minun kallis vaatetukseni nyt oikein minua rasittaa“.

„Sinun opettajasi ylen=intoisuus on, luulen, sinuun vähän tarttunut, mutta minä toivon tuon kyllä wähitellen katoowan“.

Silja ei puhunut mitään, mutta hänen sydämensä käwi lewottomaksi; hyvä siemen iti sydämessä, maailman rikka=ruoho ei saanut sitä warsin tufehutetuksi.

Kotia tultuaan meni hän kamarinsa. Ensi kerran tuntui hänestä hänen olonsa tässä kodossa ikäwältä, sillä nyt olisi hän tarwinnut hetäwän, joka olisi hänen sydämmellensä lohduitusta saattanut antaa ja hänen mielellensä johdatusta, mutta sitä ei hänellä ollut. Silja ymmärsi nyt, että paroni, jonka oliji pitänyt olla hänen paras maallinen ystävänsä, pitäisi häntä haaweksiwana, lapsellisena naisena, jos hän hänelle puhuisi sydämensä waiwasta. Tässä neuwon puutteessa otti Silja muutamia kirjoja käteensä, ja niitten joukossa oli myöskin Paawon antama rukous=kirja. Silja aukasi sen, ja siitä putosi paperi, jossa oli Paawon kirjoittamat sanat: „Muista, mitä lapsena opit, että Su-

malan pelko on kaisen wiisauden alku, ja rakasta köyhää isänmaatas, sillä Suomen lasten rakkaus on meidän köyhän maamme ainoa rikkaus". Tämän luettuaan rupesti Hilja ensin katterasti itkemään, waan sanoi sitte itseksensä: „Mitä itken minä? Oi! miksi on minun näin ikävä? Minä tahdon lukea! Oi Jumala! anna minun neuwoa sanastasi saada". Hilja katseli kirjansa ja luki:

„Maailmallisten joukossa
 Et sit turhaan onneasi;
 Sillä mailman tohussa
 Unohtuupi Jumalasi;
 Ja ken ei muista Herraansa,
 Hän kadottaapi onnensa".

„Niin — maailman tohussa olen unhottanut Jumalani — minä en ole rukous-kirjaanikaan luke-
 nut. Oi Jumala! ylpeys on warmaankin sydäm-
 messäni asunut, waan karjoita se pois, ja ota mi-
 nua taas lapsaksesi". Hilja käänteli kirjan lehtiä ja luki taas:

Jos unhottaisi rakkaansa,
 Mitä joskus poikansa,
 Ei kuitenkaan Jumala
 Sinua koskaan unhota".

Hilja tunsi näistä sanoista erinomaisen lewon ja lohdutuksen sydämmissään, ja jos ainakin, niin erit-
 täinkin nyt oli tarpeellista, että Hilja turwasi Hä-
 neen, joka murheessa on paras lohduttaja, sillä
 nyt tuli kenraalinnan palvelus-tyttö Hiljan tykö,
 tuoden sanomaa, että kenraalinna oli kowin sai-
 rastunut, ja että paronin ja Hiljan pian piti tu-
 leman häntä katsomaan. Tämä oli kowa sanoma.

Silja riensi paronille sitä ilmoittamaan ja pyysi häntä kiiruusti tulemaan kenraalinnan luokse. Paroni oli heti valmis.

Siljan askeleita joudutti hänen rakkautensa kasvatti-äitiinsä, ja paronin askeleita joudutti — — tawaran pyhntö. „Mitypä warmaanlin saan nähdä, mitä hän meille on testamentisfään määrännyt“, ajatteli tämä tuhlaaja-mies.

Kenraalinna woivotteli wuoteellansa, kun paroni ja Silja tulivat hänen kamariinsa; hänellä oli kowa polte ruumiisfansa, waan nähthänsä paronin sekä Siljan kirkotti hän heille kättänsä, sanoen:

„Serman hywä! minä tiedän, että Siljalla on hywä turwa, kun sinä olet hänen turwanansa. Sinulla on tawaraa kyllä, mutta minä olen toki jo aikaa päiviä tehnyt testamenttini ja olen teille määrännyt kaikki omaisuuteni. Sen olettekin ansainneet, sillä Silja on aina tehnyt minulle iloa, enkä ketään niin halusta olisi wäwykseni ottanut kuin sinun. Sinä aikana, jona lifisemmässä tuttuudessa olemme olleet, olet sinä aina osoittanut minulle nöyryyttä ja kohteliaisuutta; kiitos sinulle siitä!“

Paroni pyhkieli khyneleitä, joita hän puserfi silmiinsä. Tohtorilta, joka myöskin istui huoneessa, kysyi hän:

„Mitä tästä kiwusta luulette?“

Tohtori ei puhunut mitään, hän rawisti wain päätään.

Kun yö tuli, walwoivat sekä paroni että Silja, mutta päivän koittaessa oli kenraalinna nukkunut pois maailman sekä todellisista että petollisista hestämistä.

Rowan murheen tuotti tämä kenraalinnan suolema Hiljalle, mutta sepä oli toki onni, että vanha tati nyt oli hänen luonansa, sillä tati toimitti peijaiset ja kaikki, mitä Hiljan toimitettavana olisi ollut, niin että Hilja parka toki pääsi niistä murheista; hän tunsikin aina suuren lohduksen siitä, että tati oli hänen luonaan, jonka vuoksi hän, kun peijaiset olivat ohitse ja kaikki perintö-asiat selvällä kannalla, sanoi paronille: „Se on toki onni, että tati nyt on meillä“.

„Hm, niin, minun mielestäni toki olisi sopivampaa, että joku vieras olisi talouttamme hoitama, sillä — kun hän on sinun tätisi, muistuttaa se aina — — aina —, että sinä olet — että ei kenraallinna ollut sinun äitisi“.

„Herman! mitäs sanot! Senhän kyllä kaikki tietää — enkä tahtoisiikkaan sitä salata. Minulla on kunniallinen ja rehellinen äiti, joka on yhtä hyvä, kuin joku toinenkin, mutta Herman! saatatko sinä halveksia äitiäni sen vuoksi, että hän on köyhä? Ei, ei, se ei ole mahdollista!“

„Nyt joudun pahaan pulaan“, ajatteli paroni, „mutta minä keksin keinon“ — ja kääntyen Hiljaan lausui hän suloisimmalla hymyllänsä: „Oma Hiljaseni! Kenraallinna oli minulle niin rakas, että aina tahtoisin muistella häntä sinun äitinäsi, eikä tämä olekaan ihmettä, sillä hänpä minulle kasvatti suloisin vaimoni, mutta jos tahdot, että tätisi täällä olisi, menen itse häntä pyytämään jäämään meille“.

„Kiitos Herman“, sanoi Hilja iloisesti, ja paroni meni tädin tykö, jolle hän lausui:

„Minun vaimoni soisi, että te nyt kenraalinnan

kuoltua meillä olisitte talouttamme hoitamaassa, sillä meidän on nyt tänne muuttaminen, ja minäkin sen soisin, koska teitä kyllä tarvitsemme — mutta sillä ehdolla että aina muistatte alhaista säätyänne — muistatte olevanne ainoastaan taloutemme hoitajana — hymärrätkö?”

„Kyllä, aivan hyvin”, vastasi täti, „ja Hiljan vuoski tahdon minä jäädä”.

„Ainoastaan hänen vuosensa”, mumisi paroni, „hum — myöskin noilla on heidän ylpeytensä”.

Wanhan tädin seura oli nyt suuresta tarpeesta Hiljalle, sillä muuten olisi hän useasti saanut olla yksin, warsinikin illoin, koska paronin elämä melkein siitä asti, kuin kenraalinna kuoli, oli warsin muuttunut; aina hänellä oli asioita kaupungissa toimitettavana, ja niitä eneni enenemistään niin, että hän useinkin tuli kotia vasta päivän koittaessa; ja mitä ajatteli tästä Hilja? — Hänen pään-aluksensa oli usein khyneleistä kastunut, mutta — aika joutuu joutumistansa surun ja murheenkin päiwinä, ja niin wyörivät wiikot nytkin eteenpäin. Talwi oli jo mennyt, ja kaunis kewät tullut. Hilja muutti maakartanoonsa kesäksi, ja täti läksi hänen kanssaan. Koko luonto oli ihanimmallansa, pellot wieheriöitsiwät ja lahden rannalla nuori ruowikko aaltoili tuulessa. Kartanon lähellä oli kaunis koiwikko, johon oli tehty lehti-maja; tänne asetteli täti ja Hilja kahwi-pöydän, sillä Hilja odotti paronia kaupungista maalle.

Odottaessaan otti Hilja kirjan käteensä ja rupesi tätä lufemaan, mutta pian painui kirja kiini, ja hän katseli luontoa, joka wiehättävän kauniina

oli hänen silmäinsä edessä. Käen kufunta kuului meren saaristosta, ja Hiljan mieleen muistui se aika, jolloin hän lapsena Naantalissa oli Niilon seurassa käynyt salmen rannalla kuuntelemaan tuota yksitoikkoista, vaan toki miellyttävää ääntä. Hän muisti äitiänsä, josta ei hän moneen aikaan ollut mitään tietoja saanut. Suuri hänen tätä ajatellaan nähyi maantiellä waunut, joita paronin mustat hewoset wetiwät.

„Herman tulee!“ huusi Hilja ja meni tuliaa vastaan ottamaan. Terwehdettyhänsä miestänsä wei Hilja hänen lehti-majaan, ja paroni sanoi:

„Olipa oikein hupaista tulla tänne maalle! Täällä on toki ilma paljon raittiimpi kuin kaupungissa. Mutta jopa olin unhottamaisillani, että minulla on sinulle kirje, joka tänään postissa tuli“.

Hilja otti kirjeen, se oli Niilolta. Hän luki, waaleni ja sanoi sitte paronille: „Kuules, mitä Niilo kirjoittaa:

Sisar rakas!

Mitimme on kowin sairas; minä olen nyt hänen luonaan, mutta hänen hartahin toiwonsa on, että myöskin sinä tulisit tänne; hän houreilee sinusta, ja kun hänellä joskus on vähän paremmat kuurot, puhuu hän aina sinusta. Tohtori sanoi, että jos sinä tulisit, saattaisi äiti kentiesi tulla paremmaksi; tämä on ainoa keino, jota vielä sopisi koettaa. Tule Hilja hyvä, mutta pian, sillä aika joutuu, joka hetki on tärkeä! Minä olen walvonut yöt päiwät, vaan nyt täytyy minun jo täältä lähteä, sillä siellä, missä minulla on Wirkani, waadi-

taan jo läsnä-oloani, ja minun tähtyy siis sanoa viimeiset jäähyväiseni tälle rakkaalle äitilleni. Oi Hilja! nytkin huutaa hän pikku Hiljaansa ja luulee sinun olevan kowassa waarassa. Tule, tule pian!”

Hiljan luettua kirjeen, huudahti paroni. „Tämä on mahdotointa”.

„Herman! Mitäs sanot? Miksi olisi tämä mahdotointa? Eikö minun ole welvollisuuteni mennä kuolemaista äitiäni katsomaan, koska hän sitä hartaasti toivoo? Mitä saattaisin halukkaammin tehdä, kuin tätä toivoa täyttää?”

„Esimerkiksi noudattaa minun mieltäni — sen pitäisi olla sinulle suuremmasta arvosta, ja minun tahtoni on, että sinä jäät kotia”.

„Minä tahdon hartaasti täyttää sinun tahtosi kaikessa, joka ei sodi omaa-tuntoani vastaan, vaan tässä — Herman! sydämmessäni tunnen, että nyt olen welvollinen tekemään sinua vastaan, koska ei sinulla ole mitään syytä estämään tätä lähtöäni”.

„Sinä et syytäni ymmärrä, ja minä tahdon päästää sinua sitä kuulemasta”.

„Minä tahdon sen tietää, sillä muutoin ei minua mikään estä äitini tykö rientämästä”.

„Koh; älä pahastu sitte, kun minä nyt sanon, että minun waimoni ei sowi olla piparkakun-leipojan hoitajana — jos olisin tietänyt sinun tahtowasi siksi, silloin et ikänä olisi minun waimonani ollut. Kenraaliinna Sinssin kaswatti-tytär on minun waimoni, vaan ei leipojan tyttö. Kaikki täällä sanoisivat, että paronitar on äitiänsä, on leipo-

jaa hoitamasfa; ymmärrätkö nyt, että tämä on warfin fopimatointa“.

Baronin puhuesfa oli Hilja tullut kalpeaksi kuin lumi, ja nyt lausui hän: „Oh te wapaafukuiset! kowin te olette turhuuden ja ylpeyden kahleisfa!“ Sitte meni hän fifälle huoneisinsfa eikä enään mainnut mitään koko matkastansa.

Baroni ja täti meniwät myöskin fifälle, ja paroni luuli Hiljan nyt rupeewan itkemään ja rufoilemaan häntä, waan fiinä hän pettyi, sillä Hilja oli warfin waiti. Hänen mustat filmänsä kilfiwät wain erinomaisen loistawina, ja hän teki kaikki toimituksensa niinkuin ennenkin, waikka hän oli niin kalpea, että olisi faattanut luulla hänen pyörtywän. Wälistä oli hän toki fywiin ajatuksiin waiupunut, mutta iltapuolella nähtti hän jo warfin tyytywäifeltä.

Baroni katseli tarkastellen Hiljaa; hän huomasi, että Hiljassa oli muutos tapahtunut, ja ajatteli: „Hän on toki wiifas nainen, kyllä kaikki hywin käy, kun hän wain wähän tottuu meidän oloihimme“.

Illalla paroni taas läfsi kaupunkiin, ja hänen lähdettyhänsä tuli wanha täti Hiljan tykö sanoen: „Hilja parfa! fiinä et onnellinen ole“.

„Täti! mitä kylwää, fiitä niittää. Ylpeys on minua tähän tilaan faattanut, fen nyt hywin tunnen, enkä tahdo walittaa, waan koetan niin paljon kuin mahdollista on, elämäni nykyiseen tilaan tyytyä“.

Hilja luki illalla rukouksensa tädin huoneessa ja meni, fanottuansa sydämmelliset yöhywäifet, kamaariinsa. Aamulla, kun täti heräfi, toi palwelus-

tyttö hänelle vähäisen kirjeen Hiljalta. Täti au-
kasi kirjeen ja luki:

„Oma tätini! Minun sydämeni vaatii, että
menen äitini tykö. Kun kirjeen saatte, olen jo lau-
kana. Kamarini pöydällä on miehelleni kirje, jota
pyydän teitä hänelle viemään. Kysykää häneltä,
mihinkä hänen mielestään olisi paras sanoa minun
lähteneeni; tätä pyytää teidän murheellinen
Hilja“.

Täti puki kiiruusti vaatteet yllensä ja käski aset-
taa itsellensä hevosen, sillä hänen täytyi lähteä
kaupunkiin. Pian hevonen oliin valjaisja. Täti
otti Hiljan kirjeen paronille mukaansa ja läksi Hel-
sinkeiin.

Paronilla oli ollut vieraita, joidenka kansja hän
koko yön oli kottia lönnyt, ja wasta muutam-
tunnin oli hän nukkunut, kun kuuli oweensa napu-
tettawan.

„Kuka siellä?“ kysyi paroni.

„Wanha täti“, wastasi täti. „Minulla on tär-
keätä asiaa puhuttawana“.

„Tulkaa sisälle“, sanoi paroni, waan munnisi toki
itsellensä: „Pitäisipä hänen ymmärtämän, ett’ei mi-
nua sowi unestani herättää. Mitäpä asiaa hänellä
nyt ollee? — Armattawasti ei juuri mitään, joka
arwosta olisi“.

Täti tuli sisälle, antoi paronille Hiljan kirjeen
ja puhui sitte, että Hilja yöllä oli lähtenyt Maan-
taliin; muuta hän ei joutunut sanomaan, ennenkuin
paroni kiljasi:

„Naantaliin! Kuinka uskalsitte antaa hänen sinne lähteä, vaikka minä kielsin?”

„Baroni hyvä, minä en hänen lähdestään mitään tietänyt, ennenkuin aamulla, jolloin tämän kirjeen sain“. Täti jätti nyt kirjeensä paronille, ja paroni luki ensiksi tädin kirjeen, waan sitte omansa, joka kuului:

„German hyvä!“

Sinä kielsit minua lähtemästä äitiäni katsomaan, ja minun olisi welvollisuus tehdä sinun mieleksi mukaan, koska olen sinuun sidottu, mutta minun olisi myöskin welvollisuus noudattaa kuolewaisen äitini wiimeistä pyyntöä — ja mitä tehdä — — kuinka saattaa molemmat welvollisuudet täyttää? Tätä ajattelin koko päivän, waan wihdoin tulin selwille; nyt tiedän, mitä teen. Minä lähden Naantaliin, waan siellä ei kukaan saa tietää, että paronitar on äitiänsä hoitamasna. Yöt päivät olen häntä hoitawa, waan kun joku wieras tulee, lähden äitini huoneessa olemaan pimeään waate-koppeloon. Tämän tahdon sinun wuoksesi tehdä, ja sano sinä tutawillesi, että olen lähtenyt Tukholmaan sukulaissiemme tykö. Kun äitini paranee taikka kuolee, lähdenkin sinne, ett’ei sinun tarwitse wallan perättömiä puhua. Anna, German rakas, anteeksi minulle, että wastoin mieltäsi teen, ja minä lupaan, vaikka mitä kärsisin, ett’ei kukaan siitä mitään tietoa saa, että Naantalissa olen. Mutta — German! German! ajattele toki, että meidän kaikkein pitäisi pyrkiä yhden isän lapsiksi“. — — Tätä hän asti luki paroni tädin kuullen, mutta hänen

äänensä rupesti wärähtämään, ja hän luki lopun hiljaa. Sitte mietti hän lauan itseksensä ja sano i wihdoin:

„Koh, koska tämä näin nyt on tapahtunut, saahan niin olla, mutta sekä koto-wäelle että vieraille on paras sanoa paronittaren lähteneen Tukholmaan — ymmärrätekö?“

„Kyllä“, oli tädin wastaus.

„Muuta ei ole minulla nyt sanottawaa“, lausui paroni; „te saatte taas lähteä maalle toimituksinne“. Täti meni, ja paroni jäi yksin. Hän luki nyt vielä Hiljan kirjettä ja sanoi sitte itseksensä: „Hän on yhtä hyvä-sydämminen, kuin hän on kaunis, hm, kumma — — entä jos todellakin olisin häneen rakastunut — rakastunut — ha, ha, haa — oikeinpa oiva rakastaja, joka on hänen perinnöstään jo tuhlanut monta tuhatta!“

Paroni puki wittkallisesti waatteet yllensä, otti sitte sanomalehden käteen ja filmäili sitä, waan se ei häntä huwittaa saattanut. Pitkä oli hänen päiwänsä, mutta illan tultua istui hän tawallisuuden mukaan taas eräässä rawintolasssa lyöden korttia, ja niissä oli nyt koko hänen halunsa ja mielensä; net paremmat tunteet, jotka nyhyään hämärässä koittiwat hänen sydämmessään, oliwat jo kaikki taas tufehukissa.

Yhdestoista Luku.

Ulfonen yristeli, tawan takaa salamoitsi ja wettä fatoi, että sitä wirtana juoksi Naantalin katuja pitkin. Juuri tässä kowassa myrsky-ilmassa tuli eräs

nainen kyhdillä ajaen kaupungin tullista sisälle. Hän seisatti hewosensa, astui maahan rattahilta ja maksoi kyhti-miehensä; sitte otti hän vähäisen matkasäkin ja kantoi sitä toisella kädellään, waan toisessa oli hänellä sateen-warjo, joka jo oli läpimärkinä. Näin warustettuna poikkesi hän eräisen taloon ja kiipesi sitte portaita myöden talon ylitertaan. Hän naputti owea, ja sisältä kuului ääni, joka sanoi:

„Kuka nyt tämmöisessä rankka-ilmassa liikkeellä on?“ Owi aukeni toki, ja kun tulia sisälle astui, sanoi hän:

„Hywää iltaa, wanha Tiina! Ettelö minua tunne?“

„En, wai kuinka? No olette maarin Hilja — paronitar — no Jumalan kiitos! nythän äitinne saa lewon ja lohdutuksen“.

„Onko äitini kowin huono?“ kysyi Hilja kiihuusti.

„Huono kyllä, sanoi Tiina“, ja hän on teitä kowasti odottanut, sitte erittäinkin, kuin Niilo maisterin täytyi pois lähteä“.

„Wai on weljeni jo lähtenyt pois! Woi toki, ett'en häntä saanut tawata! Tiina hywä, minä olen kowin märkä, antakaa minulle kuiwia waatteita siksi, kuin omani kuiwawat, että minä pian saattaisin mennä äitiäni sytleilemään“.

„Niwan halusta“, wastasi Tiina ja toi nyt Hiljalle waatteita, joista muutammat oliwat Hiljan äitini, toiset Tiinan omia. Paroni warmaanlin olisi pyörtenyt, jos hän olisi nähnyt Hiljan tässä waatteudessa.

Tiina oli Hiljan äitin vanha ystävä; hän oli nähnyt Miilon sekä Hiljan kaswawan ja piti heitäkin rakkaana. Hän oli nyt jo muutamman vuoden asunut yhdessä lesken kanssa, ja tälle vanhalle luotettawalle ystäwälle sanoi nyt Hilja:

„Tiina hyvä, te ette saa kenellekkään ilmoittaa, että minä olen täällä. Jos joku vieras tulee, täytyy minun rientää tuohon pimeään waate-koppeloon. Te warmaankin tämän kummana pidätte, ja niinpä se onkin, mutta — älkää kysykö, milsi näin teen, sillä minä en kysymykseenne kuitenkään wastausta antaisi; sen toki sanon, että jollen niin tekefi, en myöskään nyt saattaisi olla täällä“.

„Jos näin on asiain laita, niin kyllä Tiina vanha waiti saattaa olla“, wastasi Tiina.

Hilja riensi nyt äitinsä luo, joka makasi lewotomasassa unessa; hän näki kivistä riutuneen äitinsä ja waipui itkein polwillensa hänen wuoteensa ääreen. Samassa leski huudahti:

„Minun Hiljani! auttakaa, auttakaa! kärke pistää häntä sydämeen — juuri sydämeen sen myrky-hammas puree. Voi, kun en pääse apuun!“

Sairas aukasi silmänsä ja tirkisteli huoneessa olevia; hän aikoi nousta istualle, waan woimat puuttuivat, ja hän waipui takaisin wuoteellensa. Hilja laski kätensä sairaan otsalle, lausuen:

„Miti! rakas äitini! Tässä on sinun Hiljasi; tunnetko minua vielä?“

„Hilja! oi kiitos Jumalani, joka annoit minun vielä tämänkin lapseni nähdä! Jumala siunatkoon sinun ylhäistä ja hyvää miestäsi, joka antoi sinun

tulla köyhää äitiäsi katsomaan, ja Sumala häntä siitä palkitsoon. Oi! oikeinpa olen iloinen siitä, että sinun tässä nyt vaaratta näen. Hyi tuota kamalaa untani! minä näin mielestäni, että kärke sinun sydäntäsi myrkytti". —

"Äiti, sinun lapsesi on ollut vaarassa; ylpeyden ja turhuuden myrkyt oli sydämeeni jo tunkenut, mutta silloin muistui mieleeni äitini, tuo hyvä, köyhä äitini, joka hyvästi jättäisäni sanoi:

"Älä ikänä senlaista iloa hae, jossa Sumala unohtuu". Minä kuulin nämä sanat korwissani, mutta unohdin net taas, waan tawan talaa kuulin tämän kuiskeen, ja sydämeeni kävi lewottomaksi. Oli minulla vielä toinenkin, joka minua neuvoi — hän, joka tuli minun opettajakseni toisessa koudossani. Nyt wihdoinkin on toki sydämeeni saanut lewon. Älä enään, äiti, pelkää, että waaraan tulen; minä tiedän, kusta awun löydän, mutta — minun on kowia tähtynyt kokea, ja waiwanen hän, joka niin tekee kuin minä".

Leski laski laihat käsiwärtensä Hiljan kaulan ympärä, lausuen: "Lapseni, sinä et onnellinen ole; purkaa sydämesi murhe äitisi helmaan, sillä jo piankin tämä saattaisi olla myöhäistä. Sydämeeni sykkii vielä, mutta kohta se jo kufatiesi on kylmänä".

Hilja puhui sydämensä murheet äitillensä ja tunsi suuren huojuksen.

Yöt päiwät hoiti Hilja nyt Tiinan kanssa äitiänsä, ja hänen postensa tulivat aina kalpeamaksi. Ulko-ilmaa nauttimassa ei hän uskaltanut olla paitsi yöllä, kun kaupungissa ihmiset nukkuiwat, mutta silloin meni hän niittu-polkua pitkin

firkon-mäelle eli Nunnamäelle, joffi sitä myöskin kutsutaan.

Eräänä yönä, jona leski oli saanut nukkua ja Tiina walvoi, meni Hilja hiipien owesta ulos ja riensi taas Nunnamäelle. Siellä istahti hän mäen notkolle. Meri oli tyhne kuin peili, ja laulu-ras-taan ääni kuului meren saarista. Wähäinen wene näky merellä; sitä souteli kaksi poikaa. Wene lä-heni rantaa, ja pojat tulivat maalle lähellä sitä paikkaa, missä Hilja istui. Hilja näki heitä, kun he hänen siwutsensa tulivat, mutta hän ei wähän-kään liikahtanut. Pojat katsoivat Hiljaa; hän oli mustissa waatteissa, ja hänen kaswonsa oliwat wal-keat kuin lumi; ja peljäten tuota kalpeata olentoa läksiwät he juoksemaan kotiansa, mitä wain ennät-tiwät. Kotiin tultuansa puhuiwat lapset äitillensä, että he Nunnamäellä oliwat nähneet kummituksen. „Jos uskotte taikka ette“, sanoi toinen poika, „on tämä toden tosi, että me näimme naisen mustaan pukuun puettuna; hänen kaswonsa oliwat walkiat kuin haudasta nousneen. Se istui kökötti tiwellä liikahtamatta; mustat silmät wain kummaasti kiilus-tiwät“.

Poikien äiti, joka jo tuokion ajan oli maannut, nousi nyt wuoteeltansa, lausuen:

„Minäpä myöskin menen katsomaan, onkohan se siellä wieläkin. Kukaties on tuo jonkun pyhän nun-nan henki, joka ei ole saanut haudassansa lepoa, waan kähskentelee katsomassa tätä syntistä maail-maa. Täälläpä onkin muutamien wuosien kuluesa kaikki warsin muuttunut; pyhällä mäellä nyt kul-lewat pöyhkeät röökivät ja krikastawat nuorten her-

rain parisja juurikuin taitamattomat harakat, eikä yhtään muisteta, mitä vanhaan aikaan opittiin, että kirkon ympärystä on pyhä paikka".

Tämän lausuttuaan riensi akka Nunnamäelle päin, waan poikkesi toki ensin naapuri-akan luo uutista puhumaan sekä pyytämään häntä kanssaan, koska yksin lähteminen tuntui vähän kamottavalta.

Vähän aikaa naapurissa oltua, meni akka kumppaninsa seurassa kummitusta katsomaan, ja tiellä puhuiwat molemmat, mitä aaveita äiti ja äitin äiti entis-aikoina oli nähnyt, ja niitä juttujapa johtuikin muistoon warsin paljo. Tutellessaan akat jo ennättiwät Nunnamäelle, mutta turhaan hakivat sieltä nunnaa, sillä mäellä ei näkynyt enään muuta, kuin muutama sinne istutettu nuori puu, joka tuulessa horjui. Tyhjään-toimittajina täytyi akkain kotiinsa jälleen palata; waan jopa muuttaman päivän perästä taas toisaalta kuului huhuja, että keski-yön aikana oli nähty mustiin puettu nainen Nunnamäellä, ja kun Tiina eräänä päivänä meni kaimolle wettä aammentamaan, tuli hänen luokseensa wanha akka, joka hänellekin puhui tuon kaupungissa kulkewan jutun ja lisäsi vielä, että eräs ukko, joka ei juttua uskonut, oli sanonut: „Minä menen tulewana yönä wahtiin Nunnamäelle, ja jos nainen on ihminen niinkuin luulen, niin kyllä minä hänelle aika kyydin annan, koska hän täällä käy ihmisiä peljättämässä".

Tiina arwasi heti että nunna ei ollut kukaan muu kuin Hilja. Hän riensi sen wuoksi wesi-ämpäriensä yli-kertaan ja puhui, tawattuaan Hiljan, mikä huhu kaupungissa oli nousjut, sekä waroitti

Siljaa menemästä Nunnamäelle, mutta tämä varoitukseksi olisin tarpeeton, koska Silja ei olisikaan saattanut mennä pois äitinsä tyköä, sillä jo ensi yönä forjasi fuolema hänen rakkaan äitinsä.

Lesken fuoltua läfsi Silja Tufholmaan, eikä fuukaan aawistanut, että hän oli äitiänsä hoitamassa ollut, mutta kauan puhuiwat Naantalin afat, että nunna oli istunut Nunnamäellä, koska ei hän saanut ihmisiltä rauhaa haudassansa.

Kahdestoista Luku.

Syyskuu oli loppupuolella, tuuli winkueli ja rawisteli kellastuneita lehtiä puitten oksilta maahan, ja sateen pisaroita ruiskaeli wasten paronin maan-kartanon ikkunoita.

Siljan huoneessa paloi walkea pöydällä olewassa lampussa, ja Silja istui pöydän ääressä. Hän muisteli äiti-wainajataansa, joka nyt oli jo wähän kolmatta vuotta ollut maan powessa, ja ajatteli itsensä: „Äiti käskee minun kärsiwällisyydellä koettaa saada mieheni mieltä kääntymään pois maailman huonoista menoista, ja tätäpä olenkin koettanut, waan turhaan — — mutta, en tahdo walittaa — onpa minulla toki yksi, joka minua hellii, jolle elämäni on suuresta arwosta“.

Näin ajateltuaan meni hän erääsen kamariin, jossa pieni poika lylleröinen tallusteli; poika oli muutaman kuukauden toisella wuodella ja asteli juuri ensimmäisiä, horjuwia askeleitansa. „Tuleppa tänne, minun Tommiseni!“ sanoi Silja, ja poika koetti kiiruhtaa äitinsä luokse. Silja otti lapsen

syliinsä ja rupesti juttelemaan hänen kansansa, mutta samassa tuli paroni sisälle ja huudahti kiivaasti:

„Erinomaista, että sinä saatat lapselle puhua tuota raakaa suomen-kieltä! Eikö sinä ole kyllä, että hänen täytyy tuota koulussa oppia, jos hän elää — — noh! se ei nyt toki ole warsin luonnointa, sillä kyllä hän sitä joskus tarvitsee, mutta että sinä hänelle, pikku paronille, saatat puhua semmoista kieltä, jota joka talonpoika puhuu, se ei sowi. Etkö ymmärrä, että sitä kieltä hän oppii, jota äiti hänelle puhuu“.

Silja katseli nöyrästi waan wafawasti paronia ja lausui: „Herman! Hartaasti olen toiwonut hänen suomea oppivan ja sitä warten olen hänelle tätä kieltä puhunut. Sinun sukusi, Herman, on Suomen jaloimpia, sinunhan siis pitäisi oleman etupäässä kaikkia jaloja pyrinnoita edistämässä, ja näistä pyrinnoistähän kansalliset owat suuri-arvoisimpia. Miksi siis olet tätä vastaan, että poikamme oppii maamme kieltä? Minä en saata olla hänelle tätä kieltä puhumatta, sillä oma tuntei minua siitä soimaisi“.

„Noh, jos puhutkin, älä sitä kuitenkaan minun eikä muitten siwistyneitten kuulten puhu“, waroitti paroni ja meni pois, paiskaten owen kiini.

Silja jäi taas poikansa kanssa yksin huoneeseen; tuuli winkueli ulkona, ja Silja istui alafuloisena miettien elämäänsä. Hän ajatteli itsöksensä: „Melkein aina täytyy neidon noudattaa tärkeimmisissä asioissa muitten mieltä, waan silloin, kuin hän sydämmensä ystävän walitsee — walitsee hän oman

mielensä mukaan, mutta voi! useinpa hän tässä walitsemisessaan pettynyt!"

Pikku Tommi katseli äitiänsä ja äänteli wähäisen, mutta koska Hilja yhä wain istui mietteissä, nytkäsi lapsi äitiänsä hameesta ja rupesti närisemään. Tämäpä auttoikin, sillä Hilja otti lapsen syliinsä ja hywäili tätä pientä lemmittyhänsä. Hän istahti keinu-tuoliin ja rupesti pojallensa puhumaan, sanoen: "Istu, kiltti, sylissäni ja kuuntele, kun äiti laulaa:"

Oma kiltti poikaseni!

Nuku äitis helmasa,
Siinä olet turwasä.

Siinä surutoinna olet
Niinkuin kukka lehdoissa,
Pieni lintu pesäissä.

Minun sydän-käpyseni!
Nuku unta makeaa,
Uni woimat wahwistaa.

Mailman kiista-tanterella
Usein myrskyt raiwoaa,
Wasta-tuulet puhalttaa.

Kukatiesi kohtaawat ne
Sinuakin lapseni,
Oma pienokaiseni.

Wahwistu mun poikaseni!
Nuku sydän-käpyseni!
Wielä äitis walwoopi".

Hiljan laulaessa pikku Tommin silmät waipuwatkin kiini, ja Hilja katseli mieli-hywällä nukkua lastaan, mutta hetkisen wain sai hän näin

rauhassa istua, sillä palvelia tuli sisälle, ilmoittaen, että ulkona oli eräs herra, joka maantiellä oli pimeässä ajanut kivelle kumoon ja loukannut itsensä niin, ett'ei hän nyt saattanut edemmäksi mennä, vaan pyysi päästä paronin kartanoon siksi, että hän vähän paremmaksi tulisi.

Silja nousi heti istualta, laski nukkuvan lapsensa kätkeyeen ja riensi sitte paronin luo puhumaan, mikä onnettomuus matkustawaiselle oli tullut.

Paroni käski palvelian kysyä kyyti-miehetä, mikä mies matkustawainen oli, ja saatuaan tiedon, että tämä oli tohtori, käski hän heti piian mennä wuodetta hankkimaan tohtorille toiseen wieras-huoneeseen.

Wieras tohtori talutettiin nyt sisälle, vaan juuri huoneeseen ehtiesään pyörtyi hän. Palweliat riensivät apuun, ja tohtori kannettiin hänelle hankittuun wuoteeseen. Silja toi rohtoja, joita ensi hädässä piti käytettämän, mutta lähetesään sairasta kalpeni hän, kätensä wapisi ja hän huudahti hiljaa: „Di Jumala! Paawo!“

Paawo oli tullut ulko-mailta ja aikoi lähteä eräasen pitäjään, jossa hänen sisarensa asui, vaan silloin ajoi hän pimeässä kivelle, niinkuin jo mainittiin, ja oli nyt Siljan, tämän entisen rakastetunsa, kartanossa.

Kun Silja tointui hämmästyksestään, toimitti hän heti, että mentiin kaupungista lääkäriä tuomaan, ja pyysi sitte tatiä kylmällä wedellä hautomaan sairaan päätä, vaan riensi itse vähäisen lapsensa kätkeyn wiereen; tässä istui hän kalpeana, kädet ristissä, lausuen: „Di Herra minun wapahtajani, wawista minun woimani!“

Baawo wirkosi pian, mutta hän oli saanut päähänsä läwen, josta oli paljon werta wuotanut, ja oli sen wuoksi kowin wäshnyt. Tainnoksistaan herättyhensä katseli hän ympärillensä ja näytti, tädin nähtyänsä, itään kuin wähän kummaastuneelta, mutta otti sitte tipegään päähänsä. Hän näkyi huomawan, missä hän oli, ja sanoi wienolla äänellä: „Täti! Missä on Hilja?“ Wastausta odottamatta painoi hän toki filmänsä kiini.

Tohtori tuli kaupungista ja meni nyt paronin kanssa Baawon tykö. Hän tarkasteli sairasta ja sanoi sitte: „En luule tässä mitään waaraa olewan, waiikka sairas luultawasti useita päiwiä tulee olemaan wuoteen omana“.

Baroni huusi Hiljaa, sanoen: „Tule kuulemaan, mitä tohtori Baawolle määrää, sillä minulla on asioita kaupunkiin, ja ai'on nyt lähteä sinne tohtorin seurassa“.

Hilja tuli ja kuunteli tarkasti tohtorin määrähkfiä, waan meni net kuultuansa jälleen pois. Kohta hänen menthänsä aukaisi Baawo taas filmänsä. Tohtori koetti puhua hänen kanssaan, waan Baawon puhe oli sekanaista, hän houraili warsin. Tohtori antoi wielä muutamia tärkeitä määrähkfiä ja läksi sitten paronin seurassa pois.

Täti istui sairaan huoneessa, ja Hilja meni hänen tykönsä, sanoen: „Ehkä teidän tulee wäshmys, menkäätte lepäämään, kyllä minä tulen walwomaan ja otan toisen sisä-piian kanssani. Ehkä sitte aamu-puoleen taas paremmin jaksatte walwoa“.

Hiljan puhuesa heräsi Baawo; hän katseli huoneesen ja huudahti iloisesti, hawaittuansa Hiljan:

„Silja!“ waan samassa fanoi hän taas: „Et sinä olekkaan Silja. Kuinka lehtaat sinä, Pariisin muoti-nukke, pitää minun Siljani filmiä?“

Silja hiipi Paawon luokse, sanoen: „Etkö minua tunne?“ Paawo katseli tuimilla filmäilyksillä Siljaa ja huudahti taas:

„Mene pois, sinä muoti-nukke, ja anna minulle minun Siljani ääni ja filmät“.

Silja ei saattanut olla huoneessa, waan meni pois filsi, että Paawo taas ennätti waipua unen horrokseen.

Baronin tahdosta täytyi Siljan aina lähdä uljaisa ja viimeisen muotin mukaan valmistetuissa waatteissa, waikka net kyllä olivat hänelle rasitukse-
fena. Tämän pukunsa wuoksi Paawo hänen nyt nimitti muoti-nukeksi.

Pari päivää oli Paawo hywin huonossa tilassa, waan sitte sai hän nukkua lewolliseen ja wirwoittamaan uneen. Silja ja täti istuivat huoneessa, kun hän unestansa heräsi. Hän katseli huoneessa olewia ja fanoi sitte: „Ah nyt muistan, miten olen tänne joutunut. Teillä on ollut paljo waiwaa minusta! Kuinka kauan olen täällä ollut?“

„Nyt kolmatta päivää“, wastasi täti. „Te olette ollut warsin hourauksissa, waan nyt kyllä woimat jälleen pian entiselleen palaawat“.

„Silja! Missä on Silja?“ kysyi Paawo.

Silja, joka huoneessa istui wähän syrjempänä, tuli nyt Paawon luoksi ja Paawo lausui:

„Silja! Oletko minua muistanut poisfa olles-
fani? Di jos olisit, jos tahtoisit“. — Muuta ei Paawo ennättänyt puhua, sillä Silja, joka seisoi

kalpeana ja wapisewana kuin haawan lehti, sai toki woinia niin paljon, että hän Paawon puheen taifi leskeyttä wastauksella:

„Minä sekä paroni, minun mieheni, olemme mo-
lemmat muistaneet sinua kiitollisuudella kaikesta siitä,
jota minulle opetit“.

Paawo ei enään mitään puhunut, hänen sil-
mänsä waipuiwat fiini, ja niin makasi hän pitkät
hetket sanaakaan sanomatta.

Wiikon päiwät oli Paawo paronin kartanossa,
waan läksi sitte pois, waikka hänen woimansa vielä
olivat jotenkin heikot. Hilja tunsi Paawon läh-
dettyä ikään kuin taakan putoowan sydämmestänsä
ja saatti taas lempeästi hymyten liwerrellä pienen
poikasensa kanssa.

Kolmastoista Luku.

Kylmä oli talwinen yö Helmikuun keskiwälistä.
Härmäisinä seisoiwat puut Kaisaniemen puistossa.
Kuu paistoi kirrkaasti, ja sen walo laskeutui wä-
häiselle wuoteelle, jossa lepäsi pieni poikainen. Tämä
lapsi oli paronin pikku Tommi. Hilja istui wuo-
teen wieressä itkein, sillä tämä hänen rakas lap-
sensa oli kipeänä. Koko pitkän yön istui hän las-
tansa katsellen, waan kun päiwä wähan hämärsi,
tuli täti hänen luoksensa, sanoen:

„Mene nyt wähäisen lewähtämään. Sinun wo-
masi loppuwat, kun tässä aina istut; kyllä minä
lasta katson, ja jos hänessä joku muutos tapahtuu,
kyllä sitte heti sinun herätän“.

Hilja läksi lepäämään, waan kauan ei hän huk-

lua saattanut. Hän meni taas lapsensa vuoteen äärelle ja lausui tädille:

„Di tati! jos saattaisin rufoilla, silloin saisin vähän huojennusta, mutta minä en nyt saata sanoa: „Tapahdukoon sinun tahtos“ — enkä uskalla toisinkaan rufoilla, mutta tati! te ette ole heikko äiti niinkuin minä, rufoilkaa minun puolestani!“

Täti teki niinkuin Hilja käski; hän rufoili: „Di Herra; jos ei tämä ole pyhää tahtoasi vastaan, niin anna poikasen elää vanhempainsa iloksi ja turvaksi ja sinulle funniaksi, waan, herra, tapahdukoon sinun tahtosi!“

Pieni Tommi waikeroitfi koko pitkän päivän, mutta illalla lakkasi waikeroiminen, ja hänen woi-
mansa nähyiwät wähenemistään wähenewän. Baronin tuli sisälle. Hän kysyi kuinka lapsen laita oli ja fanoi aikowansa lähteä tuttwiensa luo.

„Herman! älä mene tänä iltana“, fanoi Hilja. „Tohtori ei anna meille mitään toiwetta lapsen parantumisesta ja — ja minä pelkään, että tämä on wiimeinen ilta, jona lapsemme elosfa näemme“.

„Sinä jumaloitset lastasi ja luulet sen wuoksi häntä heikommaksu, kuin hän ontaan. Mäethän sen, että lapsi nyt on paljon parempi; hänpä nyt on warsin waiu“.

„Di Herman! minä pyyhän, minä rufoilen sinua: tämän ainoan illan wain ole kotona!“

„Di, älä minua nyt waiwaa; täällähän tulifin teidän seurassanne warsin ämmämäisefsi. Saat nähä, että lapsella ei ole mitään hätää. Hywästi nyt“.

Baroni meni ulos. Hän lähestyi ravintolaa, jossa hänen kumppaninsa istuivat. Lewottomasti sykki hänen sydämensä, ja hän ajatteli itsensä: „Entäs jos poikani sentään kuolisi tänä yönä — mutta tuskin — mitäpä hän nyt juuri kuolisi, sillä olipa hän parempi“. Baroni meni edemmäksi ja tuli jo ravintolan portaitten eteen, mutta nyt oli hän vielä lewottomampi ja päätti palata takaisin, waan samassa katsahti hän ylöspäin ravintolan alkunoihin ja näki erään kumppaneistansa, joka noikkasi hänelle. Nyt ei hän enään kehdannut takaisin palata, waan meni ravintolaan kumppaniensa luo. Mutta kortit eivät sinä iltana paronia huwittaneet. Aina wälimmiten tunsu hän tunnoossaan waiwan, ja huonosti onnistui kortin-lyönti.

Tawallista aikaisemmin meni paroni pois ravintolasta ja lewottomuutensa enenthi, kun hän kotiansa läheni. Hän tuli kamariinsa ketään tapaamatta, waan riensi sieltä Hiljan huoneeseen, ja täällä kohtasi häntä näkö, joka sai tämän miehen kalpenemaan.

Wähäisellä wuoteella lepäsi pieni Tommi; kuolon enkeli oli jo suudellut hänen huuliansa. Kuulaski hopeisen walonsa kuolleen lapsen huulille, ja Hilja istui wuoteen ääressä kalpeana kuin wahuwa, ja khyneleetöinnä oli hänen mustat silmänsä.

Baroni läheni Hiljaa, lausuen: „Myöhään taitin tulla. — Onko hän jo kuollut?“

„Kuollut!“ wastasi Hilja kolkosti, waan lausui sitte: „Herra antoi, Herra otti, siunattu olkoon Herran nimi“.

Näin lausuttuansa rupesti hän katkerasti itkemään, ja tämäpä huojensi hänen surevaa sydäntänsä.

Silja parka! häntä kowasti koetettiin, ja surkea oli häntä nähdä silloin, kuin lapsi lastettiin wäihäiseen, kukkaisilla seppelöitthyin arkkuuksa.

Baroni piti suuret peijaiset pojallensa, ja kun lapsi hantaaan pantiin, näytti hänkin wähän liikutetulta, mutta Silja oli niin surullisen- ja heikon- näköinen, että wieraat sanoivat: „Kyllä hänkin pian haudassa kotonsa saa“.

Näin oli ihmisten tuumat, waan toisin käwikin, sillä ainoastaan pari kuukautta tämän jälkeen oli paroni kutsuttu herras-pitoihin, ja sieltä tuotiin Siljalle sanoma, että paroni oli saanut halwauksen. Hän eli wain muutaman hetken sen jälkeen, kuin hän kotia oli saatettu.

Näin sai Silja kärsiä katkerimmat murheet, jonka wooksi hän sanoikin tädillensä: „Lapsena luulin, että ylhäisillä rikkailta ihmisillä ei mitään murhetta olisi, waan lapsella on lapsen mieli — sitten olen paljon kokea saanut ja „kokenut paljon tietää, mutta waiwanen hän, joka kaikki kokee““.

Tämmöinen oli Siljan onni hänen jouduttuansa maailman mahtawien kukkuloille, ja tähän nyt kertomukseni loppufoon.

Ilta oli tullut tädin kertoellessa, waan olisin halusta tahtonut kuulla yhtä ja toista, jonka wooksi häneltä kysyin: „Mihin Silja paronin kuoltua joutui, ja miten Niilon käwi?“

„Ryhmykseesi, Elfaseni, saatan kohta vastata“,
sanoi täti. „Baronin kuoltua meni hänen omaisuus-
destansa kaikki muut welkoihin, paitsi hänen maan-
kartanonsa, ja siellä elää nyt Hilja, auttaen monta
köyhää perhettä. Hänen weljellänsä on oma pappila;
hän on oiva pappi, ja Alma on hänen onnellinen
vaimonsa. Hänen tykönsä on Hilja usein“.

„Kiitos kertomuksestanne“, sanoi rouwa B., „mutta
nyt saamme näihin tietoihimme tyytyä, sillä aika
on jo kotia mennä“.

„On kyllä“, sanoi täti; „tuollahan toisetkin kyl-
pywieraat palaavat Luonnonmaan saaresta“.

Me kokoilimme nyt kapineemme koppaseen ja läk-
simme sitten pois. Kotia mennessämme muistin
onnetointa Hiljaa ja päätin wafawasti, ett'en suin-
kaan ikänä naimisiin menisi. Olinpa minä jo seit-
semäntoista-wuotinen, ja täytyihän sillä iällä pää-
tösten jo lujana pyyhä. Tiellä muistin vielä, että
minulla on orpana, joka minusta paljon pitää, ja
joka on niin suloinen, ett'en ole toista semmoista
nähtyt, — mutta wain orpanan rakkaus meidän
välillämme pitää oleman, ei rahtuakaan enempää
— näin minä päätin.

Ilta-auringon viimeiset säteet laskiwat loisteensa
meidän portahille, kun kotia tulimme. Baronitar
istui portahilla; hänellä oli kädessä iso kuffas-
kimppu, jonka hän antoi Tommille. Tässä me
nyt erosimme ja yö-hyväiset lausuttuamme menimme
kufin huoneesemme.

Ueljästoista Tuku.

Kesä oli jo loppu-puolella, ja wainioilla nähti kuhilaita. Meressä rupesti wesi kylmenemään, ja kylpiät ajattelivat kulin kotia palaamistansa.

Minä istuin wähäisessä kamarissani ja tuumailin myöskin pois-lähtöäni, ajatellen: „Kenenkähän eno nyt lähettää minua täältä noutamaan“. Suuri tätä ajatellesani tuli paronitar huoneeseni, sanoen:

„Hywää huomenta Elsa! Tiedätkö! me olemme nyt päättäneet jo huomenna täältä lähteä ja illalla menemme salmen rannalle jää-hyväisiä sanomaan. Haluttaisiko sinua tulla meidän kanssamme sinne?“

„Haluttaa kyllä“, wastasin minä, „kiitoksia wainiäskystänne“.

„Minä menen nyt kylpemään“, sanoi paronitar, „sillä kello on jo puoli neljä; hywästi siis — puoli-seitsemältä lähdemme salmen rannalle“.

Paronitar meni ja minä istuin affunan ääreen katselemaan ihmisiä, jotka kulkivat kadulla. Tästä ai'oin toki juuri lähteä pois, kun näin waunut ja hewoset, jotka tunsin enoni omaiksi; ne tulivat pihaan, ja minä riensin vastaan, mutta nytpä wasta iloiseksi tulin, kun näin enoni hyppääwän waunuista alas. Minä huusin: „Di, woi, olipa oikein huipaista, että eno itse tuli minua noutamaan!“

„Hiljaa, hiljaa, Elsa“, lausui eno. „Onko sinun ikävä ollut, koska noin ilakoitset minua nähdessäsi“.

„Ei ole ollut juuri ikäväkään, mutta kyllä kotona sentään hauskenpi on“, wastasin minä.

„No Jumalan kiitos“, sanoi eno. „Sinulla on sitte ollut hyötyä kylpy-ajastasi, sillä muodostasi

näen, että olet termennä ollut, ja koska foto on paras, huomaan, ett'ei sydämmesi ole turhuuksiin kiinnitetty".

„Ei olekkaan, sillä, tiedättekö eno, minulla on ollut täällä niin hyviä, miisaita ystäviä, ett'en ole saattanut heidän seurassansa turhamaiseksi tulla“.

Emäntäni katkasi puheeni, sillä hän tuli meitä käskemään sisälle kahwia juomaan. Me menimme, ja kahwin juotuamme läksi eno talliin hevostansa katsomaan, waan minä jäin kapineitani kokoon panemaan, sillä toisena päivänä meidän oli poijes lähteminen.

Kun eno taas sisälle tuli, olin jo kapu-säckini täyteen tupannut ja pyysin nyt enoa kanssani tulemaan kylpy-wieraitten seura-saliin. Enoni lupasi tulla, sillä häntä halutti nähdä kylpy-laitostassin. Me menimme, ja minä oikein ylpeilin, kun sain kulkea enoni siwulla.

Eno oli nyt kolmentymmenen ja seitsemän vuoden wanha, juuri parhaassa miehuuden i'ässä, ja hänen jalo muotonsa weti heti ihmisten huomiota puoleensa. Jouduttuamme käytävälle, joka on kylpy-wierasten seura-salin edustalla, kuulin, kuinka ihmiset kuisvailivat: „Kuka on tuo forea herra, joka Elsan siwulla kulkee?“ mutta tähän eiwät wastausta saaneet. Me menimme saliin, ja eno katseli ensin huonetta wähän, waan istahti sitten erään pöhdän wiereen ja rupesti pöhdällä olewaa sanomalehteä lukemaan. Minä istuin affunan ääressä olewalle tuolille ja katselin käytävällä kulkewia ihmisiä. Suuri sen affunan ulko-puolella, jonka ääressä istuin, oli käytävälle asetettu lamitsa, ja sii-

hen nyt istahti paljon nuoria neitoseja, jotka lipertelivät leskenänsä. Hetken perästä tuli paronitar myös lähtävälle. Hän oli kylpemästä päästyänsä ollut Tommin kanssa kävelemässä ja meni nyt istumaan samalle lauteille, kuin neitoksetkin. Tommilla oli kukkan-kimppu kädessä, ja hän kyseli kukkaisten nimiä tädiltänsä. Paronitar sanoi lapselle näitten nimet, ja tavallisuuden mukaan kävi heidän puheensa suomeksi. Neitokset kuuntelivat wä-hän aikaa tuota puhetta, waan sitten sanoi yksi heistä Tommille:

„Onko kukkaiset mielestäsi kyllä kauniita?“

„On“, wastasi Tommi, „ja erittäinkin ne kukat, jotka ulkona kaswawat, joita Suomen maa kaswattaa“.

Tämä puhe kuului saliin, missä eno ja minä istuimme. Tommin puhuesssa eno laski pois sanoma-lehtensä ja kuunteli ihastuksella pojan puhetta. Eno istui niin, ett'ei hänen sopinut nähdä paronitarta eikä Tommia, mutta puheen kuuli hän warsin hyvin. Tommin puhuesssa sanoi eräs röökkinä C.: „Tuota suomea en minä ollenkaan taida puhua“.

Siihen wastasi toinen: „Pitäisipä sinun sitä osaaman; sinähän olet paljon ollut maalla setäsi kartanossa, jossa kaikki palvelus-wäkikin owat suomalaisia“.

„Niin“, sanoi röökkinä C. — „kyllä sitä olisin oppinut, jos olisin tahtonut, ja kyllä sitä niin paljon taidan, kuin tahdonkin — niin paljon, että juuri toimeen tulen, sillä minä en enempiä tahdokaan tuommoista raakaa kieltä puhua. Kuot-

fista minä pidän, ja Ruotsissa on minulla vielä paljo sukulaisia, enkä tahdo kuulua niihin, jotka puhuvat suomea ja näin unhottavat, että Ruotsista ovat kaisen sivistyksensä saaneet".

Enoni punastui harmista, kuunnellesansa rööfinän puhetta, ja sanoi: „Sollen olisi täällä niin outo, että minun tarwitzsi itseäni esitellä noille raukoille, menisin kyllä heille vastaan".

Toinen oli myöskin, johon tuo puhe waijutti, ja tämä toinen oli paronitar. Hänen mustat silmänsä säihkyivät, ja hänen kalpeille poskillensa nousi hohtavat ruusut, enkä unohda, kuinka ihana hän oli, kun hän lausui:

„Tule Tommi tänne, minä tahdon sinulle sadun kertoa, kuuntele tarkasti, lapsi:

Oli ennen kassi perhettä, joilla oli eri kieli. Toinen näistä perheistä oli sivistynyt, mutta toinen vielä raakalainen. Perheen lapset tulivat kuitenkin tutuiksi keskenänsä, ja raakalaisesta perheestä sai kassi poikaakin olla oppia saamassa sivistyneessä perheessä. Molemmat pojat lukiivat innolla kirjoja, joissa puhuttiin sivistyneen perheen esi-isien suuresta opista ja taidosta, ja kun he itse olivat oppia saaneet, sanoi vanhempi:

„Minä en enään wiihdy täällä raakalaisessa kodissani: En, sivistyneitten joukkoon tahdon mennä, siellä sivistyneitten kielellä oppia ottaa ja oppia antaa. Tule weikkoni ja tee samati".

„Weli! Sylkäisitkö äitisi?" kysyi nuorempi.

„Äitini on raakalainen", wastasi vanhempi, „häneltä en ole oppia saanut, enkä hänen kieltänsä

puhua tahdo. Niitä tahdon työlläni kunnioittaa, joilta oppia sain”.

„Di weljeni!” lausui nuorempi, „minä kunnioitan ja ylistän sitä perhettä, jolta siwistystä olen saanut, waan äitiäni, jonka lapsi olen, ja joka minua lapsena kaswatti, rakastan enemmän kuin mitään muuta maailmassa; ja äitini kieltä koetan minä siwistyttää, sillä silloin saatan myös siwistyttää weljiäni ja sisariai, rakkaan äitini lapsia! Me, jotka olemme paremman onnen lapset, jotka olemme siwistystä saaneet — me olemme welwoliset sitä perheessämme lewittämään, ja kun äitini lapsista ja heidän jälkeisistensä kaswaa walistuneita, jaloja ihmisiä, silloin tuottawat he myös kunniaa sille perheelle, joka ensimmäisen siwistyksen siemen meihin kylwi. Niin weljeni on ajatukseni, ja näin olen tekewä niin kauan, kuin weri suonissani on juoksewa, ja toiwon, että Jumala on työlleni siunauksen antawa!”

„Hywästi, me kuljemme eri tietä”, sanoi vanhempi”.

Suomalaisuutta halweksiwaan röökinään kääntyen sanoi nyt paronitar vielä: „Röökinä! te joka tässä nyhyään suomalaisuutta harrastawia moittitte — onko teillä selwä, kumpika näistä lapsista teki oikein?”

Röökinä punastui ja rupefi kumppaneinsa kanssa säpistämään Ranskan kieltä, sekä läksi sitte pois. Paronitar nousi myöskin ja aikoi pois mennä. Eno, joka tarkasti oli kuunnellut koko ajan, jolloin paronitar satuaansa puhui, läheni nyt alkunaa, sanoen: „Kuka on se nainen, joka noin suoraan lausui, mitä Suomea rakastawan sydän ajattelee”.

Minä en ennättänyt vielä vastata, ennenkuin eno joutui affunan tykö ja näki paronittaren, joka juuri meni pois Tommin kanssa. „Silja!“ huudahti eno ja istui sitte taas pöydän ääreen. Minä hämmästyin ja kysyin:

„Tunteeko eno paronitarta?“

„Tunnen“, vastasi eno ja nojasi otsaansa kätänsä vastaan, joten käsi jäi ikään kuin varjostimeksi hänen silmäinsä eteen. Me olimme kahden salissa, ja minä puhuin nyt enolleni, miten olin tullut paronittaren ja vanhan tädin tuttavaksi, ja miten armollaita, hyviä ihmisiä he olivat. Eno pyyhkieli salaa muutamaman kymmeleen filmistänsä, waan minä näin sen toki ja ihmettelin, miksi hän noin liikutettu oli, mutta en kysynyt sentään mitään, koska huomasin, että hän koetti minulta sitä salata. Minä puhuin nyt wain, että paronitarin aikoi huomenna lähteä, sekä että hän oli kutsunut minua puoli-seitsemän ajaksi salmen rannalle.

Eno katsoi kelloansa ja sanoi sitte: „Kello on jo kuusi; ollaan täällä niin kauan, että ennättävät lähteä, sillä minua haluttaa mennä sinun kanssasi paronittaren wieraaksi. Kyllä minäkin olen terwettullut, koska jo olen hänelle vanhastaan tuttu“.

Kello seitsemän läksimme kotia, ja silloin oli tati sekä paronitar jo menneet. Me menimme perästä, ja kun salmi rupefi näkymään, näimme myöskin tädin, paronittaren ja Tommin, jotka istuivat äyräällä olewalla kallioilla. Kalliolle oli lewitetty puhdas, walkoinen waate ja sen päälle laaskettu teekupit, sokurit sekä leiwät, ja kiiltävä tee-kyökki seisoi kallioilla suhisten ja poristen.

Baronitar katseli meitä pitkään, kun näki minun herran seurassa tulewan, waan huudahti, lähemmäksi jouduttuamme, iloisesti: „Paawo“, mutta samassa, ikään kuin hämmöstyen omaa ääntänsä, pu-nastui hän ja tuli kainosti enoa tervehtimään.

Enoni sanoi: „Minun teki mieleni tulla sifareni tyttären seurassa tänne tykönnne, ja toiwon, ett'ei Hilja eikä täti siitä pahastu“.

„Ei suinkaan“, vastasi Hilja; „tämäpä oli niin hupaista kuin odottamattomaksi“.

„Nyt tahdon myöskin kiittää Hiljaa“, sanoi eno, „siitä karniista sadusta, jonka kerroit. Minä olin kylpy-wierasten seura-salissa, satua kertoessasi, ja kuuntelin sitä ihastuksella, mutta kun sitte menin katsomaan, kuka puhuja oli, ja näin, että sinä se olit, ajattelin sanojasi, joita herran minulle sanoi: Älä pelkää, Paawo; siemenet on sywään kylwetty, ei niitä kanat poijes rapsi“.

Hilja hymhili, lausuen: „Sywät ja hywin kylwetyt siemenet itävät heikossakin maassa“. Sitte meni hän kuppeihin kaatamaan teetä, jota me kaimin rupesimme juomaan. Juodessani kuiskasin tä-dille:

„Paawo ja Hilja. Nyt, täti, minä tiedän, kutka Paawo ja Hilja owat, joista täti kertomuksessansa puhui“. Täti naurahti ja nyökkäsi päätään.

Ilta oli ihana. Kalastajat palasivat Turusta, jonka wuoksi merellä näkyi paljon weneitä purjeh-tiwan. Eno lähestyi Hiljaa sanoen: „Kumma, että monien wuosien perästä toisiamme tapamme juuri täällä, jossa sinä lapsena olet kaswanut. Muistatko vielä, kuinka sinä, kun minä sinulle

sirkun-kelloja toin, tulit iloiseksi ja sanoit, että net sekä kanerwaiset olivat sinun lapsuutesi tuttuja. Sirkun-kellot ovat jo lakastuneet, mutta kanerwaisilla on nyt juuri hohtawin kukoistus-aika. Tule kansfani hakemaan niitä“.

Hilja meni, waan tuli, muutaman hetken kuluttua enoni parisfa takaisin, pitäen kädessään koko joukon kanerwaisia. Enolla oli myöskin kuffasia, mutta net antoi hän Tommille, sanoen: „Wai olet sinä Niilo Tammisen poika! Tulkoon sinusta kerran semmoinen mies, kuin isäsi on“.

Enoni oli koko illan kowin iloinen; en muista, että häntä ennen niin iloisena olisin nähnyt. Hän ei ollenkaan kiiruhthanut pois, waikka meidän piti aamulla aikaisin lähtemän, mutta wanha tati toki muistutti, että aika oli jo kotia mennä. Me kotoilimme kaikki kapineet ja läksimme kotia. Enolla ja Hiljalla oli kowin paljo puhumista keskenänsä, mutta he meniwät meidän edellämme, ett'en kuulut, mitä he puhuiwat. Kun olimme kotia tulleet ja hywästi jätimme toisiamme, pyysi eno tatiä sekä Hiljaa tulemaan aamu-kahwille meille. He lupasivat tulla, ja nyt menimme kulin asuntoomme.

Koko yön oli mielessäni nuot Hiljan elämänwaiheet, ett'en tahtonut unta saada, mutta wihdoin toki nukuin ja heräsin wasta myöhään aamulla, kun eno koputti owelle huudahtaen:

„Nouseppa nyt jo Elsa! Kohta jo wieraamme tulewat“. Minä kiiruhdin wuoteeltani ja pu'in pikaisesti waatteet ylleni. Kun huone oli siwottu, toimitti eno wiiniä sisälle, ja minä juoksin käskemään wieraitamme. He tuliwat, ja nyt juotiin

kahwia sekä puhuttiin niitä ja näitä, waan muutamaman hetken päästä kaasi eno wiiniä klaseihin, sekä ilmoitti, että hän eilen illalla oli kihlannut Hiljan, tämän nuoruutensa rakastetun. Onnellisilta näyttiwät he nyt, waan kauan eiwät saaneet yhdessä olla, sillä lähdön-aika oli jo käsisä, ja hewoset, jotka jo oliwat waljaisfa, käiwät malttamattomiksi.

Nrouwa B. fai myöskin tiedon enoni kihlauksesta, ja onnea toivotettuaansa, sanoi hän iloisesti: „Onpa kumminkin yksi pari taas tänä kesänä Raantalissa tullut kihlatuksi“.

Sydämmelliset jää-hymäiset sanottuamme toisillemme, läksimme nyt kulin Raantalista, ja tähän nyt loppui kylpy-aikani.

Joulun aikaan oli enoni ja Hiljan häät; net eiwät isot olleet. Wuosi on siitä nyt jo kulunut. Heidän onnensa on niin täydellinen, kuin se täällä maailmassa olla saattaa, sillä heillä on „yksi mieli, yksi kieli“, ja sydämmen hartaudella tekewät he työtä rakkaan isänmaansa hyödyksi, wahvasti toivoen, että Herra heidän työllensä on siunauksen antawa.

Minä asun aina wieläkin heidän luonansa, ja nähthäni, kuinka onnelliset he owat, olen warsin mieltä muuttanut, ett'en enään naimista pelkää, waan jos orpanani tulee tänne jouluksi ja, niin kuin hän kesällä jo puoleksi puhui, minua omaksensa pyytää — mitäpä silloin vastaan? Enpä hänelle wain ruffasia anna!

**Painettaisja on kirjiaan puitahthanut wirheitä,
joista seuraawat mainittakoon:**

5:n	fiw.	18:sta	riw.	ylh.	lu.	on	mitä	lue	mitä
9:n	"	7:llä	"	alh.	p.	on	mielitytti	lue	mielistö- tytti
10:n	"	13:sta	"	ylh.	p.	on	loukossani	lue	loukossani,
"	"	3:lla	"	alh.	alk.	on	wapajukuisen	lue	wapajukuisen
18:a	"	15:sta	"	"	"	on	köhöttät	lue	kököttät
26:a	"	18:sta	"	"	"	on	kusta	lue	mistä
"	"	10:llä	"	"	"	on	kauppa-miehenleksi	lue	kauppamiehenleksi
28:a	"	11:sta	"	ylh.	p.	on	asia	lue	asian
"	"	13:sta	"	"	"	on	Alma	lue	Alman
37:ä	"	1:llä	"	"	"	on	lähtee,	lue	lähtee
40:n	"	9:llä	"	"	"	on	Kenraalinnalla	lue	Kenraalinnan
46:a	"	14:sta	"	alh.	alk.	on	Tammi-pakkasešja	lue	tammi-pakkasešja
50:n	"	12:sta	"	"	"	on	tanssi-sali-keikkarien	lue	tanssifali-keikkarien
54:ä	"	3:lla	"	alh.	alk.	on	sanomaa	lue	sanoman
71:ä	"	6:lla	"	"	"	on	hämäräšjä	lue	hämärä- rästi
79:ä	"	5:llä	"	"	"	on	sydän-käpyseni	lue	sydän-käpyni
85:ä	"	8:lla	"	"	"	on	huulille	lue	kašwoille

Käsitteitä on kirjain järjestyksessä
 kirjain järjestyksessä

200	200	200	200
190	190	190	190
180	180	180	180
170	170	170	170
160	160	160	160
150	150	150	150
140	140	140	140
130	130	130	130
120	120	120	120
110	110	110	110
100	100	100	100
90	90	90	90
80	80	80	80
70	70	70	70
60	60	60	60
50	50	50	50
40	40	40	40
30	30	30	30
20	20	20	20
10	10	10	10
0	0	0	0

Hinta: 80 penniä.